

Självständigt arbete på grundnivå

Independent degree project – first cycle

Socialt arbete

Social work

”Kvinnor är jämstarka och kan därför inte skada varandra”

En kvalitativ studie om arbetet med våldsutsatta kvinnor i samkönade parrelationer

Linn Johansson & Moa de Beau

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

Campus Härnösand Universitetsbacken 1, SE-871 88. Campus Sundsvall Holmgatan 10, SE-851 70 Sundsvall.

Campus Östersund Kunskapens väg 8, SE-831 25 Östersund.

Phone: +46 (0)771 97 50 00, Fax: +46 (0)771 97 50 01.

MITTUNIVERSITETET

Avdelningen för Socialt arbete

Examinator: Majen Espvall, Majen.Espvall@miun.se

Handledare: Marcus Lauri, Marcus.Lauri@miun.se

Författare: Linn Johansson, Lijo1602@student.miun.se &

Författare: Moa de Beau, Mode1600@student.miun.se

Utbildningsprogram: Socionomprogrammet, 210 hp

Huvudområde: Socialt arbete

Termin, år: HT, 2018

Sammanfattning

Det existerar flertalet föreställningar kopplat till homo- och bisexuella kvinnor och våld som menar att icke heterosexuella kvinnor inte utsätts för partnervåld eller att våldet inte skulle vara lika allvarligt som mäns våld mot kvinnor. Bristen på forskning inom ämnet skapar ett kunskapsglapp inom professionen som kan bidra med sämre förutsättningar att ge adekvat stöd till de hjälpsökande. Studien fokuserar på arbetet med våldsutsatta kvinnor i samkönade parrelationer, definierat från professionellas perspektiv. Syftet är att beskriva hur hjälpinsatser för homo- och bisexuella våldsutsatta kvinnor utformas samt hur normativa föreställningar kring partnervåld och relationer påverkar detta. Ämnet utforskas genom semi-strukturerade intervjuer med praktiker inom området och materialet analyseras genom kvalitativ innehållsanalys med stöd av queerteori. Av resultatet framgår att det finns en bristande medvetenhet hos praktikerna och att ett behov av konstant självreflektion i arbetet är nödvändigt i kombination med ökad kunskap i form av fortsatt forskning och utveckling av arbetet inom de verksamheter som möter våldsutsatta kvinnor i samkönade parrelationer.

NYCKELORD: Samkönat partnervåld, homo- och bisexuella kvinnor, professionellas bemötande, arbete med våldsutsatta, heteronorm, heterosexism, queerteori

Tack!

Vi önskar ta tillfället i akt att tacka alla de verksamheter och personer som valt att delta och delgett oss sina erfarenheter och synpunkter, det har varit avgörande för upprättandet av vår studie. Vi vill även rikta ett stort tack till vår handledare, Marcus Lauri. Tack för dina kloka synpunkter, dina uppmuntrande ord och din stöttning. Det har varit ovärderligt för oss.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Syfte och frågeställningar	3
2. Forskningsområdet och kunskapsläget	3
2.1. Internationella studier.....	4
2.2. Studier från Sverige	6
2.3. Sammanfattning av kunskapsläget	8
3. Teoretiska perspektiv och analytiska begrepp	8
3.1. Queerteori	9
3.2. Analytiska begrepp.....	10
3.2.1. Våld	10
3.2.2. Heteronormativitet.....	11
3.2.3. Homofobi/Heterosexism.....	12
3.2.4. Makt och våld	13
4. Metod.....	13
4.1. Val av forskningsmetod	14
4.2. Urval	14
4.2.1. Begränsningar och förtjänster	15
4.3. Tillvägagångssätt vid datainsamling.....	16
4.3.1. Tillförlitlighet och trovärdighet	17
4.4. Analysmetod.....	18
4.5. Etiska överväganden	19
4.6. Förförståelse.....	20
5. Resultat.....	21
5.1. Förståelse av samkönat våld.....	21
5.2. Arbetet med våldsutsatta kvinnor i samkönade parrelationer	25
5.3. Fördomar kring kvinnor och våld	28
5.4. Kunskap om samkönat våld	30
6. Avslutande diskussion.....	33
6.1. Diskussion kring metod.....	35
6.2. Förslag till fortsatt forskning	35
6.3. Avslutande ord.....	36
7. Referenser	37
8. Bilagor	40
8.1. Bilaga 1	40
8.2. Bilaga 2	41

1. Inledning

“I tried to talk with my last therapist about this, but I swear, she didn’t believe me. It was like she never considered the possibility that a woman could be violent. She told me I was overreacting. Then, she started quizzing me on why I thought I was bisexual” (Tigert, 2001, p. 74).

Våldshandlingar inom parrelationer, oavsett om det gäller våld som är fysiskt, psykiskt, sexuellt, materiellt eller ekonomiskt kan i grunden handla om att brukaren av våld vill kontrollera sin partner och genom det skapa ett maktövertag (Banks & Fedewa, 2012). Enligt Nationellt centrum för kvinnofrid [NCK] associeras ofta våld i nära relationer med att det berör heterosexuella relationer, där mannen utmålas som den överordnade förövaren och kvinnan som det underordnade offret (NCK, 2009). Detta skapar problem för homo- och bisexuella kvinnor när de blir utsatta för våld av sin kvinnliga partner (Tigert, 2001). Enligt Grände, Lundberg och Eriksson (2014) samt Hofrén (2007), existerar ett flertal myter kring kvinnor och våld. En myt är att våldet inte skulle vara lika grovt och allvarligt som mäns våld mot kvinnor eftersom att; “kvinnorna är jämstarka och kan därför inte skada varandra” (Hofrén, 2007, s. 40), eller myten att kvinnor i samkönade relationer lever i ett sådant samförstånd att våld blir nästintill onödigt att bruka. Det är dessutom svårt att utmåla en självklar förövare och ett självklart offer när det kommer till våld i en samkönad relation, vilket gör situationen svår för många att föreställa sig och övertyga sig om (ibid.).

Våld i nära relationer erkänns idag som ett samhällsproblem. Detta är till stor del ett resultat av kvinnojourserörelsens arbete som startade på 1970-talet och som syftade till att lyfta upp mäns våld mot kvinnor på den politiska agendan (Eduards, 2002). Våld i nära relationer är ett problem som alltid existerat men som tidigare ansågs vara en privat angelägenhet som inte skulle diskuteras utanför hemmets fyra väggar (Banks & Fedewa, 2012). Våld i samkönade parrelationer låg dock inte på den politiska agendan förrän år 2007 då regeringen publicerade skrivelsen; *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer* (2007/08:39). Huvudfokus i skrivelsen är beskrivningar av hur våldet bör bekämpas och hur våldsutsatta kvinnor ska bli erbjuden rättvis och anpassad hjälp om de utsatts för våld, oberoende av deras sexuella läggning. Av de 56 olika åtgärderna som beskrivs i skrivelsen är det endast två av dessa som berör samkönat våld. Det redogörs för hur mer pengar ska riktas mot att utveckla verksamheter som arbetar med samkönat våld samt sprida information och kunskap kring ämnet. I skrivelsen poängterar regeringen vidare det faktum att det finns likheter mellan heterosexuella relationer och samkönade relationer gällande det maktförhållande som uppstår mellan den som utför våldshandlingen och den som utsätts

för våldet. Regeringen poängterar att normaliseringen av våldet och begränsningar som våldet medför för den utsattes liv är snarlika oavsett vilken typ av relation det gäller. Skrivelsen lyfter även fram att likväl som det finns likheter finns det också olikheter mellan våld i en samkönad relation kontra en olikkönad, som kräver en viss typ av kunskap av den hjälpande organisationen. Detta för att kunna ge ett rättvist skydd och rätt sorts stöd för våldsutsatta kvinnor. Den ökade kunskapen som regeringen uttrycker sig vilja utveckla syftar till att minimera allt våld som kvinnor utsätts för i samhället (Regeringen, Skr. 2007/08:39).

Den svenska lagstiftningen har idag tydliga verktyg kring våld mot kvinnor. Brottsbalkens proposition 1983/84:105 kring sexualbrott genomgick en reformering år 1984 och anpassades till samkönade, vilket gjorde att lagen blev könsneutral och inkluderade icke heterosexuella relationer. De flesta lagar med kopplingar till våld är i dagsläget könsneutralt utformade och definierar inte förövaren som man eller kvinna. I Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) finns regleringar kring det ansvar kommunerna har över den enskilde våldsutsatta, där det klargörs att kommunen ska anordna stöd och hjälp till våldsutsatta, samt att det ska vara den hjälp som specifikt efterfrågas (ibid.).

Trots lagstiftning som stödjer alla former av parrelationer menar Hofrén (2007), att det förekommer en brist av kunskap gällande ämnet våld i samkönade parrelationer. Bristen på ramverk kan bidra till en viss osäkerhet hos den professionella gällande hur denne bör hantera situationen och anpassa sitt bemötande. Som våldsutsatt i en icke heterosexuellrelation upplevs ofta en utökad utsatthet (Hofrén, 2007). Tigert (2001) beskriver hur den våldsutsatta kvinnan i en samkönad parrelation ofta lever med en utsatthet i sin roll som kvinna, men även med en utsatthet av att leva som en minoritet i samhället kopplat till sin sexualitet. Det blir därmed en form av dubbel utsatthet som vanligtvis följs av en skam som påverkar den våldsutsatta kvinnan i sitt sökande av hjälp, ofta förenat med en rädsla över att berätta om sin sexuella läggning och eventuellt mötas av okunskap. Det faktiska våldet innefattar samma sak oberoende av de inblandades kön, men inramningen av våldet med avseende till utsatthet, rädsla och skam tenderar vara annorlunda i en homo- eller bisexuell relation och kräver därför ett annat förhållningssätt av den yrkesverksamma. De riktlinjer som finns kring vård för våldsutsatta heterosexuella kvinnor blir otillräckliga att använda när det gäller homo- och bisexuella kvinnor, istället finns risken att en redan svår situation förvärras för klienten om utförandet av vården inte anpassas (Hofrén, 2007). Det är med andra ord angeläget och relevant för socialt arbete att metoder och arbetssätt utvecklas för att hjälpen ska inkludera alla kvinnor som utsätts för

våld. Studier har dessutom visat att kvinnor som lever i samkönade parrelationer präglade av våld till större del undviker att söka stöd och hjälp då de tror att personen de möter inte har tillräckligt med kunskap om våld i samkönade relationer. De kan även uppleva att de inte är välkomna till en viss verksamhet med hänsyn till sin sexuella läggning (Grände et al., 2014). Enligt Miller, Bobner och Zarski (2000) finns det kunskapsbrister gällande hur arbetet bör vara utformat när det kommer till våld inom samkönade parrelationer. Dagens samhälle präglas av en heteronormativ syn på att våld i nära relationer förekommer bland heterosexuella, där mannen är förövare och kvinnan är offer (NCK, 2009). En start till möjliggörandet av ökad kunskap kring samkönat partnervåld och utvecklingen av verksamheters hjälpinsatser för våldsutsatta homo- och bisexuella kvinnor kan vara att undersöka hur praktiker uppfattar och tolkar ämnet. Det kan även vara av relevans att belysa hur praktiker ser på sin egen roll i arbetet samt om och hur de tror att normer påverkar bemötandet mot de våldsutsatta homo- och bisexuella kvinnorna.

1.1. Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att analysera utformningen av hjälpinsatser för våldsutsatta kvinnor i samkönade parrelationer, definierat ur professionellas perspektiv från olika verksamheter som arbetar med våldsutsatta kvinnor. Studien avser redogöra för om och hur hjälp och stöd till homo- och bisexuella kvinnor influeras av samhällets normativa föreställningar kring partnervåld och relationer. Syftet kommer att uppnås med stöd av följande frågeställningar:

- Hur beskriver och tolkar de professionella ”våld i samkönade parrelationer” på ett teoretiskt plan?
- På vilket sätt anser de professionella att deras arbetsplats välkomnar och inkluderar homo- och bisexuella kvinnor, för att undvika upplevelser av exkludering?
- På vilket sätt arbetar de professionella med ämnet och hur arbetar de för att utöka kunskapen kring våld mot kvinnor i samkönade parrelationer?
- Tror de professionella att samhällets normer och fördomar kopplat till sexualitet kan påverka arbetet med våldsutsatta kvinnor i samkönade parrelationer?

2. Forskningsområdet och kunskapsläget

I detta avsnitt kommer aktuell forskning inom området att presenteras, både internationella och svenska studier. Våld i samkönade parrelationer var ett i princip outforskat ämne till och med 1980-talet, vilket gör att det i dagsläget är svårt att hitta relevant litteratur inom

ämnet. Ett kunskapsfält tar lång tid att bygga upp och genom att våld i samkönade parrelationer var på agendan mycket senare än våld i olikkönade parrelationer finns det fortfarande mycket kvar att utforska. Ämnet är relevant inom flera yrkesområden, såsom socialt arbete, kriminologi, sociologi, psykologi, juridik, medicin och genusvetenskap och det är i huvudsak i publicerade vetenskapliga artiklar det går att hitta aktuell kunskap.

2.1. Internationella studier

År 1986 publicerade Lobel en av de första publikationer som uppmärksammade partnervåld i homosexuella kvinnors kärleksrelationer. Våld i nära relationer har under många år studerats i olika kontexter och med olika infallsvinklar, men utgångspunkten har vanligtvis varit att det är något som utförs av en man mot en kvinna i en heterosexuell relation. Det till trots att våld i samkönade parrelationer har uppskattats förekomma i lika stor utsträckning som det gör i parrelationer mellan olikkönade, genom flertalet studier (Lobel, 1986; West, 1998; Miller et al., 2000). Flertalet forskare (Coleman, 1994; Wise & Bowman, 1997; Miller et al., 2000; Walters 2011; Banks & Fedewa, 2012; Baker, Buick, Kim, Moniz & Nava, 2013) framhäver stereotypa bilder av hur män och kvinnor bör vara och agera som en möjlig förklaring till varför våld mellan samkönade partners fortsätter vara ett relativt outforskat fenomen. Walters (2011) har publicerat en studie som redogör för flera skilda förklaringar som frekvent används i försök att tillbakavisa påståendet att även kvinnor brukar våld mot sina partners. En av förklaringarna är kopplat till de traditionella könsroller som råder i samhället, där kvinnor förväntas agera som omhändertagande individer som drivs av sina känslor i motsats till män som agerar med ett fysiskt driv i sitt handlande. Bilden av kvinnan som omhändertagande gör även att hon regelbundet uppfattas som fysiskt svag och passiv i sitt sätt att uppträda, vilket kan göra det svårt att föreställa sig henne som våldsamt utåtagerande. Vidare menar Walters (2011) att en annan föreställning som används som bortförklaring till kvinnligt våld är att kvinnor i samkönade relationer skulle leva förskonade från de patriarkala inslagen som finns i samhället, där männen besitter skiftande former av makt över kvinnorna. Enligt en sådan föreställning befinner sig två kvinnor i en parrelation i en kontext fri från makthierarkier och har av den orsaken inget behov av att tillämpa våld (ibid.).

Banks och Fedewa (2012) uppnådde i sin studie liknande resultat som Walters (2011) gällande de utbredda stereotypa föreställningar och normer som råder som definierar vad kvinnliga och manliga attribut är. Beträffande våldshandlingar utförda av en kvinna mot en annan kvinna råder det föreställningar att våldet inte skulle vara lika

allvarligt och farligt som när män utövar våld. En våldsutsatt kvinna i en samkönad relation uppfattas dessutom ha lättare att lämna förhållandet och sin förövare, än vad en våldsutsatt kvinna i en olikkönad relation uppfattas ha. En samlad konsekvens av normer kring kvinnor och våld, som visats genom forskning, är att vården eller hjälpen till de våldsutsatta kvinnorna kan få motsatt effekt om praktiker omedvetet eller medvetet applicerar heteronormativa tankemönster i utförandet. Detta genom att förutsättningarna för adekvat hjälp kan bli försvagade (Walters, 2011; Banks & Fedewa, 2012).

Våld i nära relationer klassas som ett stort socialt problem i många länder, bland annat i USA. Den internationella studien som Hardesty, Oswald, Khaw och Fonseca (2011) genomfört i USA, skildrar lesbiska eller bisexuella mödrars upplevelser av att söka hjälp som våldsutsatt. Något som framgår tydligt i den studien, samt i ett flertal andra studier (West, 1998; Miller et al., 2000; Tigert, 2001; Walters, 2011; Banks & Fedewa, 2012), är den breda utsattheten homo- eller bisexuella kvinnor lever i. Traditionella normativa föreställningar om kvinnan skapar en utsatthet kopplat till det kvinnofientliga samtidigt som kvinnans sexuella läggning klassas som en minoritet och kvinnan kan möta homofobiska uttryck eller handlingar på daglig basis. Hardesty et al. (2011) menar att många icke heterosexuella kvinnor som väljer att dölja sin sexuella läggning i det offentliga rummet gör det av ett flertal anledningar. Skam och rädsla har visat sig vara två av det största anledningarna. Rädslan sitter ofta kopplad till rädsla att förlora vänner och familjemedlemmar, sitt arbete eller sin bostad (ibid.).

Det faktiska våldet i en homo- eller bisexuell parrelation skiljer sig inte från våldet i en heterosexuell parrelation enligt Hardesty et al. (2011). Ramen runt våldet är dock annorlunda i avseendet att utsattheten och skamkänslorna ofta ter sig på ett annat sätt för en våldsutsatt homo- eller bisexuell kvinna (ibid.). Till följd av att ramen kring våldet ter sig på ett annat sätt i en samkönad relation behöver utbudet och utformningen av stöd och hjälp anpassas därefter. Praktikern måste ha kunskap gällande hur det är att leva som sexuell minoritet då samhället präglas av heterosexism och homofobiska strukturer och för att nå dit krävs mer kunskap. En djupare förståelse över hur våld skapas i ett homo- eller bisexuellt förhållande kan ge verktygen att utveckla stödet som behövs (Miller et al., 2000; Tigert, 2001; Halpern, Young, Waller, Martin & Kupper, 2004; Brown & Groscup, 2009; Banks & Fedewa, 2012). Babcock et al. (2016), konstaterar genom sin studie att organisationer och verksamheter som kommer i kontakt med våldsutsatta kvinnor och män är medvetna om att de våldsutsatta inte är en homogen grupp med likvärdiga

förutsättningar eller erfarenheter. Ändock behandlas hjälpsökande våldsutsatta utifrån samma premisser där interventionerna ses vara lämpliga för alla (ibid.).

2.2. Studier från Sverige

Enligt NCK (2009), finns det en avsaknad av svensk forskning kring våld i samkönade relationer. Det är ett ämne som är i behov av en utökad kunskapsbas och där mer fokuserad forskning är nödvändig kring anpassning av insatser utifrån de varierande behov de våldsutsatta kvinnorna har. Det behövs ett synliggörande av den utsatta positionen som våldsutsatta kvinnor i samkönade relationer befinner sig i då utsattheten utgör ett samhällsproblem som därmed måste framhävas och diskuteras. NCK menar att levnadssituationen som våldsutsatt homo- eller bisexuell kvinna är något som inte längre skall förtigas, utan utbildning krävs för att motverka homofobiska inslag i samhällets alla instanser såsom socialtjänst, polis och sjukvård (ibid.).

Den första svenska studien; *Våldsamt lika och olika: En skrift om våld i samkönade parrelationer* som berör förekomsten av våld i samkönade relationer publicerades år 2008 i samarbete med Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter [RFSL]. En studie som efter ytterligare två år reviderades till dagens uppdaterade version som inkluderar fördjupade studier och mer breddad information kring våldet i samkönade relationer. Den kvantitativa studien riktade sig till 2 013 informanter och visar att våld i samkönade relationer är ett faktiskt problem som kräver mer kunskap och vidareutbildning hos praktiker. Studien diskuterar hur män som utövar våld mot en kvinna i en heterosexuell relation förklaras av mäns överordning och kvinnors underordning utifrån det patriarkala samhället. Den heteronormativa vinkel som erhålls från patriarkatet leder till att kvinnors våld i en samkönad relation bagatelliseras och inte tas på allvar, utifrån normen att kvinnor ses som svaga, snälla, förstående och inte kapabla till att bruka våld mot en annan människa. När en våldsutsatt kvinna söker hjälp och uppger sin sexuella läggning kan hon mötas av okunskap och heterosexism eller i värsta fall bli hemskickad om praktiker inte tolkar våldet som allvarligt. Ageranden som tidigare visats hos professionella har bidragit till att få våldsutsatta kvinnor i samkönade relationer söker hjälp i dagsläget, då de kan leva med tron att deras utsatthet inte är tillräckligt allvarlig för att få ta del av professionell hjälp (ibid.).

Ahmed, Aldén & Hammarstedt (2013) publicerade en studie där syftet var att analysera högskolestudenters uppfattning kring våld i nära relationer, för att se om det skiljer sig beroende på vilket kön offret och förövaren har. Studien genomfördes på

uppdrag av Brottsoffermyndigheten och 1 074 deltagare från Linnéuniversitetet i Växjö deltog. Deltagarna delgavs en fingerad historia med en variation på kön hos våldsutövare och våldsoffer samt mångfaldig nivå av våld. Resultatet visade att deltagarna ansåg att partnervåld med en manlig förövare och ett kvinnligt offer var allvarligast, medan våldet i en samkönad relation var av samma allvarlighetsgrad oberoende av om relationen var mellan två män eller två kvinnor och de uppfattades inte som lika allvarligt gentemot våldet mellan olikkönade. De normativa tolkningar av könet som grundar sig i de tillskrivna egenskaperna anser Ahmed, Aldén & Hammarstedt (2013) speglas in i resultatet och de menar att de negativa attityderna till samkönade relationer påverkar. En kvinnlig förövare uppfattas som mindre benägen till att begå våldshandlingar och våldet de utför ses inte som lika allvarligt. Det patriarkala och heterosexistiska samhället bidrar till att kvinnor saknar begrepp för att uttrycka sin utsatthet samt att lesbiska kvinnors utsatthet kan minimeras och förnekas. En förklaringsmodell till det utgår från förövarens och den utsattes position, där det skapats skiljelinjer mellan könen och de traditionella egenskaperna hos kvinnor och män. De skiljelinjerna gör att parter i en samkönad relation där våld förekommer inte känner igen sig i sina upplevelser och därför inte kan identifiera sig som varken offer eller förövare vilket leder till svårigheter att förstå sin egen utsatthet (ibid.).

NCK (2009) talar i sin rapport om lesbiska kvinnors utsatthet och den minoritetsstress de lever med. Att leva i en relation tillhörande en minoritet i samhället skapar en skam, gällande att exempelvis inte våga berätta om våldet för man utsätts för, med rädsla för att bli ytterligare utsatt på grund av sin sexuella läggning. På många sätt är Sverige ett land i framkant gällande forskningen kring våld i heterosexuella relationer men om våldet i homo- och bisexuella relationer finns det en begränsad mängd empirisk fakta och vetenskapligt underlag. Regeringen har dock i sin skrivelse (2007/08:39) presenterat en handlingsplan för hur arbetet mot samkönat våld bör fortgå och hur samhället ska kunna upprätthålla alla kvinnors rätt till de mänskliga rättigheterna. Vidare gav regeringen inom ramen för handlingsplanen Socialstyrelsen ett uppdrag att ta fram en vägledning för professionella inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten i frågan att upptäcka våldet. Resultatet av Socialstyrelsens uppdrag framställdes i en rapport.

Socialstyrelsens (2014) rapport utgör en manual för professionella vid exempelvis mödravårdscentraler och psykiatrin gällande hur de ska hantera frågor kring våld till besökande kvinnor. Rapporten klargör att våldsutsatta kvinnor inte bör tolkas som en homogen grupp utan kvinnan själv bör ses som utgångspunkten för hennes unika situation. Det framgår tydligt genom rapporten att kvinnors förutsättningar vid hjälpsökande kan

skilja sig beroende av omständigheterna kring våldet, dock påvisas ingen särskild hänsyn till det genom rapporten utan samma frågor förväntas kunna ställas till alla kvinnor (ibid.). Taget i åtanke det Hofrén (2007) förklarar gällande stereotypa bilder av offer och förövare, har ofta homo- och bisexuella kvinnor svårt att klassa sig själv varken som offer eller förövare. Den dubbla utsattheten av att leva som kvinna och inom en sexuell minoritet påverkar omständigheterna av deras hjälpsökande (ibid.). Det blir aktuellt att fundera om det är lämpligt att ställa samma frågor och bemöta kvinnor likadant, oberoende av deras sexuella läggning.

2.3. Sammanfattning av kunskapsläget

De vetenskapliga artiklarna redogör för kunskapsläget gällande våld i samkönade parrelationer. Förslaget på fortsatt forskning från flertalet forskare (Miller et al., 2000; Brown & Groscup, 2009; Banks & Fedewa, 2012) handlar om stereotypa fördomar, bisexuellas situation och praktikers bemötande mot homo-och bisexuella våldsutsatta. Enligt Banks och Fedewa (2012), måste vidare forskning utforska om och hur stereotypa bilder av vad manligt och kvinnligt förväntas vara påverkar våldet och den våldsutsatta. De menar vidare att det likaså är viktigt att undersöka hur bemötandet från de professionella kan influeras av professionellas egna föreställningar av manligt och kvinnligt. De professionellas normativa föreställningar och fördomar kan påverka behandlingen och hjälpen som ges till våldsutsatta icke heterosexuella kvinnorna, således är det av vikt att adressera (ibid.). Vården blir värdefull endast i det fall kvinnorna bemöts och behandlas på samma seriösa sätt som en våldsutsatt heterosexuell kvinna skulle ha blivit (Brown & Groscup, 2009). En annan aspekt av förslagen på fortsatt forskning är vikten av att inkludera bisexuella kvinnor, då de tidigare har blivit osynliggjorda, även i studier som berör våld i samkönade parrelationer (Banks & Fedewa, 2012).

3. Teoretiska perspektiv och analytiska begrepp

I föreliggande studie kommer intervjumaterialet analyseras med användning av queerteori och olika teoretiska perspektiv som är aktuella inom queerteori. Bakomliggande orsak till valet av teori grundar sig i ambitionen att undersöka normer kopplat till heterosexualitet och hur de kan påverka våldsutsatta homo- eller bisexuella kvinnor i situationer när de söker hjälp. Det blir relevant att analysera praktikers eventuella stereotypa föreställningar av maskulint och feminint samt om och hur det påverkar en hjälpinsats. I kombination med tidigare nämnda teoretiska perspektiv kommer varierande perspektiv av makt att användas

i samband med ett intersektionellt perspektiv med syftet att granska alla former av utsatthet som kvinnorna kan uppleva i relation till varandra.

3.1. Queerteori

Enligt Ambjörnsson (2006), är förståelsen av sanningen, av språket och av identiteter kopplat till maktaspekter grundläggande för queerteori. Queerperspektivet skapades med influenser av den lesbiska feminismen och har sedan uppkomsten under 1990-talet varit svår för somliga att definiera och begripa. Det finns möjliga förklaringar till det; tanken med queer som begrepp är att det ska vara svårt att ringa in. Det förekommer inte bara en queerteori, utan det ska snarare ses som en samling av perspektiv som kritiskt granskar sexualitet från olika vinklar och nyanseringar (ibid.). Ambjörnsson (2006), menar vidare att myntaren av begreppet queerteori ansåg att innehållet av teoritraditioner aldrig tidigare sett på sexualitet ur en objektiv synvinkel, utan som något väldigt ensidigt och med ett heteronormativt synsätt. Alla icke heterosexuella har länge tolkats som avvikande och fel och genom användning av queerteori är det möjligt att flytta fokus och således granska normerna kring sexualitet. Heteronormen har en central roll inom queerteori och syftet är att synliggöra hur sexuella normer uppstår, fortlever och fungerar i samhället och bland dess medlemmar (Ambjörnsson, 2006). Genom att se sexualiteter som något socialt konstruerat med influenser av tidigare historiska processer och geografiska positioneringar går det att fokusera på hur heterokulturen generellt kan framträda förtryckande och missgynnande. Det blir relevant att göra motstånd mot de rådande definitionerna av både sexualitet och kön (Rosenberg, 2002). Analyserna inom queerteori består i huvudsak av en dekonstruktion av två stora uppdelningar; homosexualitet/heterosexualitet samt genus/kön. Studieobjektet är heterosexualiteten och målet är att framhäva de socialt och kulturellt skapade relationerna mellan kön, genus och sexuellt begär. Queerteori önskar ifrågasätta samhällets syn på könet som något biologiskt och statiskt och tolkningen av genus som något kulturellt skapat. Analysen av gränsdragningen mellan homo- och heterosexualitet, kvinnligt och manligt, feminint och maskulint skapar en djupare förståelse av det sociala liv vi lever och väljer att kategorisera oss inom (Berg & Wickman, 2010).

Queerteori ämnar problematisera heteronormen och ifrågasätta heterosexualitetens konstanta framställning som den mest eftersträvarsvärda modellen av samlevnad i samhället (Ambjörnsson, 2006). Med bakgrund till det är det högst relevant att analysera materialet som vi samlat in genom upprättandet av vår studie med hjälp av queerteori och dess olika infallsvinklar och perspektiv. Det ger en möjlighet till förtydligande kopplat till

normer och stereotypa bilder som praktiker anser att de måste förhålla sig till i arbetet med våldsutsatta homo- eller bisexuella kvinnor.

3.2. Analytiska begrepp

3.2.1. Våld

Hart (1986) väljer att definiera våld i en lesbisk relation som ett;

”mönster av våld eller tvångsbeteenden där en lesbisk strävar efter att styra tankarna, övertygelsens eller beteendet hos dennes partner eller att straffa partnern då den försöker motstå förövarens kontroll”. (s. 174, egen översättning).

Definitionen skiljer sig inte nämnvärt från definitionen Tigert (2001) väljer att använda för att förklara partnervåld oberoende av sexuell läggning; *“ett mönster av tvångsbeteende som används av en person för att få makt och kontroll över en annan”* (s. 74, egen översättning). De finns olika våldstyper att belysa när våld i nära relationer och partnervåld diskuteras; psykiskt, fysiskt, sexuellt, ekonomiskt och materiellt våld. Psykiskt våld innefattar försök till att begränsa partnern genom uppsättningar av förbud kopplat till partnerns privatliv eller verbala angrepp som gör att partnern upplever sig mentalt begränsad i sitt livsutrymme. Specifikt för en homo- eller bisexuell kvinna kan psykiskt våld även innefatta hot om ”outing”, vilket innebär att förövaren hotar att avslöja partnerns sexuella läggning för omgivningen. Förövaren till våldet uppvisar ofta ett väldigt kontrollerande beteende genom att exempelvis kräva att få veta vem partnern träffar eller samtalar med (RFSL, 2008). För en våldsutsatt heterosexuell kvinna kan en inbokad träff med en väninna vara en form av paus från verkligheten i hemmet. En våldsutsatt homo- eller bisexuell kvinna kan sakna möjlighet till en sådan paus, då förövaren kan se väninnor som möjliga hot mot förhållandet (Hofrén, 2007).

Efter att normaliseringen av det psykiska våldet har skapat en grund fortgår våldet ofta till en fysisk variant. Fysiskt våld innefattar allt från nypningar, hårdragningar och knuffar till det mer grövre våldet som slag med tillhyggen, strypgrepp och sparkar. Det är en återkommande missuppfattning att fysiskt våld är okontrollerat och spontant (Gårdfeldt, 2003). I själva verket menar Gårdfeldt att våldet ofta är kontrollerat och strategiskt utformat, där förövaren väljer vilka former av skador han eller hon vill åstadkomma och planerar våldshandlingen väl för att undvika att bli påkommen.

Sexuella våldshandlingar innefattar allt från att förövaren tar på den våldsutsatta på ett sätt som inte är önskvärt till att förövaren genom hot och tvång får den våldsutsatta att

utföra sexuella handlingar mot sin vilja (Hofrén, 2007). Enligt Gårdfeldt (2003), grundar sig sexuellt våld inte i en sexuell lust utan är vanligtvis kopplat till den makt känslan som skapas hos förövaren (ibid.). Ett problem när det kommer till sexuella våldshandlingar mot kvinnor i homo- eller bisexuella relationer är våldslagstiftningen som i många länder utgår från att en våldtäkt måste innebära penetration. Lagstiftning kan därmed göra det svårt för en våldsutsatt kvinna att definiera och förklara erfarenheterna av sexuella övergrepp om de har förrättats av en kvinnlig partner och ingen penetration har förekommit (NCK, 2009).

Enligt Hofrén (2007) visar sig inte våld i parrelationer som enskilda, isolerade händelser utan det finns ofta ett tydligt mönster av våld mot ena partnern. Baserat på det och på att det finns olika former av våld kommer vi i föreliggande studie inte hålla något primärt fokus på en enskild våldstyp utan alla former av våld kommer att beröras och medräknas genom studiens upprättande. Det är centralt för studien att se hur olika våldstyper hänger samman, bidrar till olika former av utsatthet och skapar ett mönster av övergrepp gentemot homo- och bisexuella kvinnor.

3.2.2. Heteronormativitet

Normer är en viktig del av vårt samhälle som hjälper oss förstå vilka handlingar och ageranden som anses eftersträvansvärda respektive olämpliga. I samhällsstudier är det vanligt att betrakta samhället med grund i olika normer med ambitionen att förklara synen av livet i samhället på ett allmänt plan (Baier & Svensson, 2018). Enligt Knutagård (2016), kan normer vara positiva i avseendet att de fungerar som en guide för människor genom livet, samtidigt som normerna i vissa avseenden kan begränsa och missgynna somliga. En norm som kan begränsa och missgynna vissa individer i samhället är heteronormen, som är ett centralt tema att granska och ifrågasätta inom queerteorin. Grunden i heteronormen är antagandet att heterosexualitet är det universella och naturliga sättet att leva i en relation, vilket gör att allt som inte faller innanför ramen för heterosexualitet klassas som avvikande och onaturligt. Lever en person utanför ramen av det naturliga straffar det sig oftast genom osynliggörande, homofientlighet och marginalisering. I vissa länder skulle det även kunna innebära ett mer konkret form av straff, som att bli utsatt för våld eller dömas till fängelse, enbart på grund av hur personen valt att leva sitt liv (ibid.). Heteronormativitet rymmer mer än bara normer kring sexualitet. Enligt Ambjörnsson (2006), upprätthålls normen även genom föreställningar kring familjekonstellationer, där den typiska kärnfamiljen är det mest eftersträvansvärda bilden av en familj, och genom stereotyper av vad som förväntas vara manligt eller kvinnligt. Heteronormen skapar därmed ett osynliggörande av

både homo-, bi- och heterosexuella som inte känner att det passar in i föreställningarna om vad ett normalt sätt att leva är. Det kan handla om en homosexuell kvinna som inte kan känna igen sig i den stereotypa bilden av en homosexuell kvinna eller en heterosexuell kvinna med en manlig partner som känner sig stressad av omgivningens förväntningar av deras framtidsplaner kopplat till barn och familjeliv (Ambjörnsson, 2006).

Enligt Mattsson (2015), är det av vikt att kritiskt granska heteronormativiteten i syfte att fånga in och synliggöra den överordning heterosexuella besitter över homo- eller bisexuella i samhället. Över- och underordningen med utgångspunkt i heteronormativiteten blir högst relevant att precisera genom uppbyggnaden av vår studie, i kombination med hur det påverkar organisationers arbete.

3.2.3. Homofobi/Heterosexism

Begreppet homofobi uppkom år 1972 och möjliggjorde en förflyttning av fokus från problembilden kring homosexuellas livsstil till ett synliggörande av de heterosexuellas fördomar riktade mot homosexuella (Knutagård, 2016). Enligt Knutagård har ordet *fobi* en koppling till en sjuklig rädsla för ett visst fenomen, som sedan kan utmynna i ett fientligt förhållningssätt mot de personer som personifierar fenomenet. Knutagård menar vidare att homofobi förstås utifrån enskilda individers värderingar, medan heterosexism förstås utifrån institutionella och samhälleliga strukturer där heterosexualitet systematiskt får hierarkiskt privilegium över andra sexualiteter (ibid.). Heterosexismen definieras som ett ideologiskt system som konsekvent förnekar, osynliggör och stigmatiserar icke heterosexuella identiteter, relationer och beteenden (Walters, 2011). Heterosexismen kan även bidra med mer konkreta konsekvenser för individer. Ett exempel är påverkan av formella stödsystem som finns för utsatta grupper, där specifikt utformad hjälp för sexuella minoriteter är begränsade och tillhandahålls i mindre utsträckning än till utsatta heterosexuella individer (Hardesty et al., 2011).

Kopplat till de aktuella frågeställningar som vår studie har som utgångspunkt är det av vikt att med hjälp av homofobi- och heterosexismbegreppet analysera huruvida praktiker anser att organisationerna inkluderar alla kvinnor oberoende av sexuell läggning, samt synliggöra hur arbetet gällande det sker. De analytiska begreppen kan även bidra med en möjlighet att nyansera och djupare förstå och förklara informanternas berättelser om möten med våldsutsatta kvinnor i samkönade parrelationer.

3.2.4 Makt och våld

Våld kan ses som ett funktionellt agerande med ett mål; att genom användandet av våld påverka en annan människa. Våld har därmed en stark koppling till makt och används för att skapa ett maktövertag eller upprätthålla den makt som redan finns. I det vardagliga livet är användandet av det fysiska våldet och dess maktaspekter bara ett av många handlingsalternativ där den gemensamma nämnaren av alla våldshandlingar är dess gemensamma mönster (Isdal, 2001).

Inom det sociala arbetet upprätthålls normaliteter och skiljelinjer mellan normalt och avvikande beteende av såväl organisationers arbete, rådande lagstiftning och den enskilde socialarbetaren uppfattningar och föreställningar. I tolkningen av det normala och det avvikande blir det viktigt att använda sig av ett intersektionellt perspektiv. Perspektivet avser att genom analys uppmärksamma relationer mellan över- och underordning, skapandet av dessa hierarkier och samspelet mellan olika intersektionella grupper utifrån exempelvis sexualitet, kön, klass, religion, ras och etnicitet (Mattsson, 2015).

Vid arbete med våld i samkönade relationer krävs en specificerad kunskap kring handläggning och utredning. Våld i samkönade parrelationer är ett område som fortfarande är relativt outforskat och som därmed kan skapa lidande i avseende av den bristande möjlighet till anpassad hjälp för utsatta individer. Det är de som besitter kunskap kring ett fenomen som har möjlighet att sätta ramarna (Mattsson, 2015). Kopplat till våld i samkönade relationer blir det relevant att undersöka vem som har makten att definiera våldshandlingarna och vem som bör räknas som våldsutsatt. Enligt Isdal (2001) finns det tre möjliga parter som kan definiera våldets mening i en nära relation; den som utför handlingen, den som blir utsatt för våld eller en utomstående observatör.

Utgångspunkten är att våldsutsatta homo- och bisexuella kvinnor i samkönade parrelationer inte bara är utsatta som våldsoffer utan också som tillhörande av en sexuell minoritet och med begränsad makt att själva ta sig ur sin utsatthet. Vi har för avsikt att belysa hur makt kan hänga samman med och påverka rådande normer kring sexualitet och förutfattade stereotypa bilder av feminint och maskulint, med utgångspunkt från praktikers perspektiv.

4. Metod

Detta avsnitt inleds med en presentation av vald forskningsmetod samt den vetenskapsfilosofiska inriktning vi valt att använda. Avsnittet kommer vidare innehålla en diskussion kring urvalet för studien, tillvägagångssättet vid insamling av data,

analysmetoden samt etiska överväganden. Parallellt med diskussionen kring det tidigare nämnda kommer vi redogöra för tillförlitligheten av studien samt vår förförståelse av det vi ämnat studera närmare.

4.1. Val av forskningsmetod

För att uppnå studiens syfte valde vi att använda en kvalitativ forskningsmetod med ett hermeneutiskt perspektiv. En kvalitativ inriktning valdes då vår ambition var att skapa en djupare förståelse av ämnet taget från olika sociala kontexter. Det var inte relevant att undersöka någon intensitet eller frekvens av ämnet, som hade blivit aktuellt vid valet av en kvantitativ forskningsmetod (Justesen & Mik-Meyer, 2011). Genom ett kvalitativt upprättande av studien skapas en öppenhet i strukturen och en möjlighet att modifiera studien om ny relevant teoretisk information framställs (David & Sutton, 2016). Då ambitionen var att förstå och analysera levnadssituationen för kvinnor i samkönade parrelationer präglade av våld utifrån de yrkesverksammans perspektiv var det av vikt att studien genomfördes med ett induktivt förhållningssätt. Ett induktivt förhållningssätt låter oss bygga en relation mellan alla delar av studien som vi därmed kan låta påverka varandra under upprättandets gång. Målet har varit att avspegla verkligheten som forskningspersonerna uppfattar den utan att våra personliga åsikter står i vägen för resultatet (Jacobsen, 2012). Dock har vi inte upprättat studien förutsättningslöst då den har en tydlig teoretisk ingång, vilket vi konstant haft i åtanke under processens gång.

Vi har haft en holistisk helhetssyn genom arbetet för att möjliggöra att alla potentiella vinklar av fenomenet framställs, som då låter oss komma ett steg närmare en helhet (Jacobsen, 2012; Creswell & Creswell, 2018). Studien har upprättats med stöd av en hermeneutisk inriktning, vilket genererat en tydlig tolkning av meningens betydelse. Användningen av hermeneutiken i kombination med valda teoretiska perspektiv utvecklar en bra grund för tolkning och analys av både tidigare litteratur inom ämnet samt det insamlade empiriska materialet (Kvale & Brinkmann, 2009).

4.2. Urval

Populationen för vår studie var personer som aktivt arbetar med hjälpinsatser för våldsutsatta kvinnor, alternativt personer som kommer i kontakt med partnervåld och våldsutsatta kvinnor i sitt arbete. För att skapa en urvalsram till vår studie var ett av kraven att deltagarna var verksamma i minst ett av två valda län i Sverige. Anledningen till det ställda kravet motiveras av det faktum att vi fysiskt ville träffa deltagarna för att genomföra

en djupintervju, och därmed undvika telefonintervjuer då vi förutsåg att vi inte hade fått lika djupgående svar genom det insamlingsförfarandet.

Med målsättningen att kunna besvara våra frågeställningar valde vi att använda oss av ett strategiskt urval för att finna lämpliga informanter. Ambitionen var att ha en så bred variation mellan informanterna som möjligt i förhållande till yrkeskategorier och verksamheter, för att nå tillräckligt många vinklar av det studerade ämnet. Med det i åtanke valde vi att fokusera på en variation av geografisk position, erfarenhet av arbetet mätt i år samt verksamheternas arbetsinriktning.

Vårt tillvägagångssätt, i enlighet med ett strategiskt urval, var att ringa till verksamheter som skulle kunna vara aktuella för oss att samtala med, inom de två valda länen. Vår primära avsikt var att ha minst sex informanter i vår studie för att kunna tillgodose att syftet blev uppfyllt. Vi ställde oss dock mottaglig till kontakt med ytterligare informanter, om de primära intervjudeltagarna gav oss tips på organisation alternativt enskild person som kunde vara av relevans, ett så kallat snöbollsurval. Om det var någon som gav ett aktuellt tips undersökte vi om verksamheten eller personen var relevant för vårt ändamål och tog sedermera kontakt med dem. I enlighet med förklaringen Bryman (2011) ger av snöbollsurval valde vi att använda den metoden med argumentet att det eventuellt ger oss ökad fördjupning inom ämnet. Det ger även möjligheten att se relationer mellan verksamheter och vilka verksamheterna själva ser som aktuella instanser att kommunicera med angående partnervåld (ibid.). Vårt slutgiltiga urval resulterade i åtta informanter; sju kvinnor och en man, men endast sju genomförda intervjuer. En av våra intervjuer blev annorlunda, då vi intervjuade två informanter samtidigt. Vi hade initialt kontakt med en av dessa informanter gällande vår studie och en eventuell medverkan, varpå informanten rekommenderade oss att samtala med hennes kollega och vi bokade därefter in ett möte med kollegan. Vi höll intervjun i organisationens lokal vilket, på grund av lokalens begränsade storlek, gjorde att det blev naturligt att informanten vi initialt hade haft kontakt med även hon deltog i intervjun tillsammans med sin kollega. Det gav oss en chans att få olika perspektiv av frågeställningarna, från två olika personer inom en och samma organisation.

4.2.1. Begränsningar och förtjänster

En urvalsprocess innehåller både begränsningar och förtjänster. Beträffande vårt urvalsförfarande har vi gett möjligheten till verksamheterna att själv välja vem de vill ska representera verksamheten i en intervju. Enligt Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015),

hade det varit säkrare för studiens tillförlitlighet om vi hade haft möjligheten att själva välja våra deltagare och då undvika möjlig manipulering från verksamhetens håll om de väljer en anställd i syfte att ge en gynnande bild av organisationen (ibid.). Vi ansåg dock att frågan kring manipulering inte var särskilt aktuell då vi undersökte varje informants personlig tolkning och upplevelse av ämnet och inte sökte efter en universell sanning kring fenomenet.

En annan aspekt vi har haft orsak att ha i åtanke avser mängden och variationen av organisationer medverkande i vår studie. Vår ambition av att använda flera olika organisationer baserades på att vi ville få en grundlig och bra bild av det valda ämnet, där informanterna var oberoende av varandra i svaren de gav oss. En nackdel med att ha ett flertal organisationer skulle kunna vara, i enlighet med det Jacobsen (2012) säger, det faktum att vi kan få brett varierande tolkningar på likaställda frågor och därmed måste bedöma vilket svar och vilken källa som är mest trovärdig att grunda resultatet på. Återigen var vi dock inte ute efter en universell sanning kring ämnet utan varje informants personliga uppfattningar och tolkningar, varför en bred variation av tolkningar föredrogs.

4.3. Tillvägagångssätt vid datainsamling

För att på förhand ha en stabil uppfattning av kunskapsläget läste vi in oss på relevant forskning och annan lämplig litteratur som berör ämnet. För att finna aktuell och relevant forskning inom ämnet använde vi oss av databasen ProQuest Social Science. Våra söksträngar innehöll ord som; ”heterosexism”, ”battered women”, ”partner abuse”, ”homosexual” och ”domestic violence”.

Uppfattningen av kunskapsläget skapade för oss en möjlighet att välja en adekvat forskningsmetod och utgångspunkten till vårt syfte och våra frågeställningar. Efter val av forskningsmetod och övergripande syfte upprättade vi en utförlig planering av vår studie och dess tillvägagångssätt, där vi berörde hur vi ska förhålla oss till etiska överväganden samt aspekten av trovärdighet av vår studie. Genom att genomföra våra intervjuer med en semistruktur var vi intresserade av våra informanternas perspektiv och attityd kopplat till ämnet, hellre än att spegla vårt eget ställningstagande till det undersökta. Semistrukturen gör att det går att skapa flertalet väsentliga teman att följa under intervjuernas gång och samtidigt öppnar det upp för möjligheten att våra informanter utvecklar sina svar och ger mer nyanserade förklaringar (David & Sutton, 2016). Intervjuformen gav oss även en möjlighet att vara mer flexibla genom intervjuerna, varför det var lättare att följa informanternas svar och anpassa frågorna efter det som lyfts fram som relevant för

informanten (Bryman, 2011). Baserat på den kunskap vi inhämtat upprättade vi en intervjuguide inför våra intervjuer, se bilaga 2. Skälet till att vi upprättade en intervjuguide, som Bryman (2011) framställer som viktigt, var att vi ville ha en strukturerad uppställning av teman och frågor som skulle beröras under intervjuerna. För att undvika att missförstå våra informanter och vara säkra på att vi förstått den information som ges har det för oss varit viktigt att komplettera vår intervjuguide med uppföljningsfrågor och följdfrågor under intervjuerna (ibid.).

För att tidseffektivisera proceduren av insamling av empiriskt material valde vi att dela upp majoriteten av intervjuerna mellan oss. Vi genomförde tre intervjuer vardera och den sista intervjun i ordningen valde vi att genomföra tillsammans. En annan aspekt som blev avgörande gällande vårt val att dela upp intervjuerna mellan oss var att vi då hade möjlighet att täcka ett större geografiskt område, alltså två län i Sverige.

Vi valde att använda våra mobiltelefoner för att spela in intervjuerna. Enligt Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015), är det en stor fördel att på förhand testa den utrustning som planeras användas under intervjun, för att undvika tekniska problem under samtalet med informanten. Vi testade vår teknik inte bara en gång utan ett flertal gånger, det till trots valde vår utrustning att avbryta mitt under inspelningen av en av intervjuerna. Genom att vi även valde att antecknade under samtalets gång kunde vi återuppta samtalet igen, starta igång inspelningen och därefter återkoppla till saker vi sagt under de cirka 10 minuter inspelningsutrustningen inte fungerade med hjälp av anteckningar som gjorts.

Med hjälp av inspelningarna kunde vi senare transkriberade intervjuerna till textform, för att underlätta analysen. Vi valde att transkribera varje ord som sas av både oss och informanterna samt inkludera långa pauser eller skratt i det fall vi ansåg att det hade betydelse för tolkningen av det som berättats. Vår ambition var att, i enlighet med vad Bryman (2011) samt Kvale och Brinkmann (2009) framhåller som viktigt, analysera det empiriska materialet utifrån olika teman och hitta både manifesta och latent budskap genererade från intervjuerna utan att våra personliga åsikter påverkar (ibid.). Vi hade förbestämda teman redan innan intervjuerna, baserade från studiens frågeställningar, som vi sedan använde under analysen, dock var vi öppna för att justera dessa teman under analysens gång.

4.3.1. Tillförlitlighet och trovärdighet

Enligt Bryman (2011), kan det i kvalitativa studier vara aktuellt att tala om tillförlitlighet istället för reliabilitet och validitet i syfte att undersöka kvalitén på studien.

Tillförlitligheten av en kvalitativ studie grundas i att fyra kriterier är uppfyllda; trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjligheten att styrka och bekräfta. Trovärdighet och överförbarhet är motsvarigheten till intern och extern validitet.

Trovärdighet handlar både om att säkerställa att alla moment i studien görs med beaktning och respekt för de etiska aspekterna samt att resultatet redogörs för informanterna som deltagit i studien. När föreliggande studie är sammansatt i sin helhet kommer den arkiveras på universitetet och därmed vara tillgänglig för alla som önskar ta del av den. Vi kommer även, på önskan av alla som deltagit, skicka ut den färdiga studien direkt till alla informanter.

Överförbarheten avser de täta beskrivningar som framställs av fenomenet. Vi har genom våra intervjuer tagit del av detaljerade beskrivningar av hur praktiker tolkar samkönat våld och arbetet med våldsutsatta icke heterosexuella kvinnor och ambitionen har varit att genom resultatredovisningen skildra dessa tolkningar så tydligt vi kunnat.

Pålitlighet, motsvarigheten till reliabilitet i kvantitativ forskning, avser den utförliga beskrivning av de tillhörande momenten genom upprättandet av studien som möjliggör för läsaren att följa forskningsförloppet. *Möjlighet att styrka och bekräfta* syftar till att studien upprättas med en grundläggande fundamental vilja av att göra skillnad och att göra gott (Bryman, 2011). Ambitionen med föreliggande studie var att öppna upp för vidare diskussion kring hur heteronormativa, heterosexistiska och stereotypa normer och föreställningar påverkar våldsutsatta homo- och bisexuella kvinnors levnadssituation. Förhoppningen är att vidare diskussion och ett utökat arbete kan bidra med bättre livsvillkor för dessa kvinnor.

4.4. Analysmetod

Vi valde att analysera det empiriska materialet med hjälp av kvalitativ innehållsanalys. Kvale och Brinkman (2009) beskriver analysmetoden kvalitativ innehållsanalys som en möjlig ingång till att beskriva innehållet i studien på ett systematiskt sätt. En kvalitativ innehållsanalys hjälper till att reducera och koncentrera mängden insamlat material och sätter fokus på alla de relevanta aspekterna som är aktuella kopplat till våra frågeställningar (ibid). Vi avsåg skapa en djupare förståelse för de mänskliga resonemang som kunde utvinnas från samtalen med våra informanter. Genom analysmetoden har vi valt att kategorisera resultatet utifrån varierande teman och kategorier för att skapa en enklare och tydligare analysprocess (Bryman, 2011). Kategoriseringen av viktiga beståndsdelar av intervjuerna hjälper oss även att koppla materialet till de valda teoretiska perspektiven.

Genom att vi spelade in intervjuerna kunde vi noggrant och grundligt lyssna på intervjuerna i efterhand och transkribera samtalen. Vi utförde en noggrann transkribering där ord för ord fördes över till text, vilket skapade en möjlighet att få med informanternas synpunkter och uttryck, som senare kunde jämföras och analyseras mellan varandra. Ambitionen var att hitta beståndsdelar från intervjuerna där informanterna framförde överensstämmande åsikter, men också företeelser som var motstridande. Vi valde att dela upp arbetet av att transkribera intervjuerna mellan oss författare för att tidseffektivisera arbetet. Det var dock centralt för analysen att vi båda noggrant läste de färdiga transkriberingarna och om frågor lyftes kring det nedskrivna materialet diskuterades det mellan oss. Inledningsvis valde vi att skapa en sammanfattning av alla transkriberingar som genererade en övergripande bild av alla informanternas delgivna svar och deras ståndpunkt kopplat till diverse frågor. De teman som senare blev aktuella för vår resultatredovisning grundades från både våra frågeställningar samt de olika ståndpunkter som informanterna lyft fram som relevanta och viktiga under intervjuerna.

Vid redovisningen av vår analys och av vårt resultat valde vi att ge informanterna fiktiva förnamn, för att skapa ett mer personligt resultat och mänskliggöra informanterna. Förnamnen gavs i alfabetisk ordning utifrån ordningen intervjuerna genomfördes. Den alfabetiska ordningen underlättade analysprocessen, då vi lättare kunde minnas i vilken ordning intervjuerna genomfördes samt kunde vi undersöka om vår intervjuteknik hade utvecklats eller förbättrats från den första intervjun till den sista. Vi kunde genom detta se att vi ställde fler följdfrågor och mer spontana frågor på våra senare intervjuer.

4.5. Etiska överväganden

Vi har i vår studie genomfört intervjuer med praktiker som arbetar med ett, för somliga, känsligt ämne och det har varit högst relevant att ta i beaktande hur vi hanterat etiska aspekter genom processen. Vår ambition har varit att skapa djupa och närgående intervjuer utan att för den skull riskera att informanterna upplever sig kränkta eller tar illa vid sig av intervjun. Dilemmat har varit att visa respekt mot informanten utan att riskera ett resultat som endast skrapar på ytan av ämnet (Kvale & Brinkmann, 2009). Vår ambition genom upprättandet av studien har varit att konstant reflektera över etiska perspektiv och låta de etiska aspekterna genomsyra vår studie (Jacobsen, 2012). Tre etiska aspekter har varit huvudsakligen aktuella och har konsekvent diskuterats mellan oss författare; informerat samtycke, konfidentialitet och konsekvenser.

Informerat samtycke betyder, enligt Kvale och Brinkmann (2009), att informanten blir upplyst om vad syftet med studien är, hur undersökningsprocessen går till, vilka konsekvenser eller vinster en medverkan kan ge samt deras rätt att avbryta sin medverkan när som helst utan förklaring (ibid.). Vid vår första kontakt med praktikerna lämnade vi ett informationsbrev kring studien som klargjorde dess syfte, vad deras deltagande innebar och förklaring kring deras rättigheter kopplat till deltagandet, se bilaga 1. Vi valde även att använda oss av skriftligt samtycke för att säkra en högre grad av samtycke från våra informanter.

Med *konfidentialitet* syftar vi på den information som för oss är känd, men som inte redogörs för i vår studie; informanternas namn eller kommunen de arbetar i exempelvis. Det ska inte vara möjligt att koppla informanterna till den information de bistått oss med och vid transkriberingen av materialet gav vi informanterna fiktiva förnamn i avseende att avidentifiera dem (David & Sutton, 2016; Bryman, 2011). Ett dilemma som uppstod efter att transkriberingarna var klara rörde situationen kring att våra informanter är sju kvinnor och en man. Om mannen fick ett fiktivt manligt namn skulle hans eventuella kollegor kunna koppla svaren han delgivit till honom, då han inte var den vi initialt hade kontakt med inom verksamheten. Ett könsneutralt namn skulle även det eventuellt kunna röja mannens identitet och rent etiskt tog vi då beslutet att ge alla informanter ett fiktivt kvinnligt förnamn. En annan aspekt är att obehöriga inte ska ha åtkomst till det empiriska materialet och tillhörande material och med det i åtanke kommer anteckningar, inspelningar och andra dokument med koppling till studien att förstöras när studien är klar.

Den sista aspekt vi haft i åtanke är kopplat till *konsekvenser* av studien. Enligt Kvale och Brinkmann (2009), är det centralt att avväga mellan den eventuella skada det kan innebära för informanterna att delta och den vetenskapliga vinst informanternas deltagande ger. För att tillgodose att studien upprättas med syfte att göra gott och leda till förbättring har vi varit noggranna med att delge informanterna studiens syfte samt kontinuerligt under intervjuerna ställt följdfrågor för att försäkra oss om att vi uppfattat informanterna korrekt i deras uttalanden. För att inte göra en etisk överträdelse har vi även grundligt läst in oss på tidigare forskning med koppling till vårt ämne och därmed haft en bra kunskapsgrund inför samtalen med informanterna (Kvale & Brinkmann, 2009).

4.6. Förförståelse

Vi har en viss form av förförståelse av ämnet våld i nära relationer, som i huvudsak är inhämtad från tidigare arbetsplatser med anknytning till socialt arbete och i kontakt med

professionella inom området. Våld i samkönade parrelationer är dock ingenting vi kommit i kontakt med tidigare eller som berörts genom vår utbildning. På grund av detta växte intresset för att närmare undersöka ämnet med förhoppningen att belysa problematiken med koppling till socialt arbete och synliggöra homo- och bisexuella våldsutsatta kvinnors utsatthet vid hjälpsökande. Vi har även en förförståelse i avseendet att vi är kvinnor och dagligen behöver hantera de olika förväntningar och normer som existerar i samhället kopplat till kön och könsroller.

Vår förförståelse kan styra hur vi uppfattar resultaten vi samlar in genom studien och mötet med våra informanter. Det var därmed viktigt för oss att lyfta våra eventuella förutfattade meningar kring ämnet på förhand, för att undvika att det påverkade det verkliga resultatet. Vår förförståelse kring partnervåld och i synnerhet hur det är att leva som kvinna har å andra sidan bidragit med en god insikt redan från start, som underlättade valet av infallsvinklar av studien, exempelvis valet kring vilka vi önskade intervjua och vad vi önskade få svar på genom våra intervjuer. Det har även gett oss ett försprång i försöket att skapa en djupare förståelse för problematiken.

5. Resultat

I föreliggande avsnitt kommer vi att presentera fyra olika teman, som genererats ur våra frågeställningar och de genomförda intervjuerna. Inom varje tema kommer vi att redovisa resultatet och vår analys av det empiriska materialet och det diskuteras med koppling till tidigare studier och litteratur inom ämnet. För att tydliggöra och ge mer förståelse för informanternas delgivna svar vill vi ge läsaren information kring vilken utbildning varje informant har; *Anna* är barnmorska, *Bella* är behandlingspedagog och personalvetare, *Camilla* är behandlingsassistent, *Denise* är polis, *Elin* är kriminolog, *Fanny* är socionom, *Greta* är familjebehandlare och *Hilma* är advokat.

5.1. Förståelsen av samkönat våld

För att kunna analysera arbetet med våldsutsatta homo- och bisexuella kvinnor på ett närmare sätt var det för oss grundläggande att undersöka hur praktiker förstår och tolkar våld i nära relationer och i synnerhet våld i samkönade relationer. Vi ville även utforska huruvida praktiker upplever en skillnad i tolkningen av våld i samkönade parrelationer kontra heterosexuella parrelationer. Med ambitionen att undersöka detta väljer vi inledningsvis att ställa frågan; “*om jag säger våld i nära relationer, vad tänker du på då?*” till samtliga informanter. När informanten *Bella* får frågan svarar hon;

“Det är ju ett begrepp som vi använder [...] vi säger ju dock mäns våld mot kvinnor, vi har ju det som begrepp i våran...våran ideologi”. (Bella)

Informanten Hilmas resonemang liknar Bellas i vissa avseenden, hon svarar; *“ofta så är det ju våld, man mot kvinna, i en parrelation [...] det är det mest vanliga”*. Det som framkommer när vi tolkar majoriteten av informanternas svar är det fokus som läggs på att förklara våldet som fenomen. Bella och Hilma väljer dessutom att förändra begreppet till “mäns våld mot kvinnor” och Hilma gör det med argumentationen att det är det mest vanliga våldet. Informanten Denise hade ett lite annat förhållningssätt, hon menar att;

“...för mig tänker jag att det är...att man endera bor under samma tak. Att man på något sätt har i alla fall en koppling [till varandra]”. (Denise)

Denise väljer, till skillnad från de andra informanterna, att tolka begreppet utifrån vad en nära relation skulle kunna vara. Informanten Camilla resonerar delvis som Denise och delvis som Bella och Hilma. Camilla menar att;

“...våld är ju, om man spaltar upp det, så våld är ju så mycket mer än vad de flesta tänker att det är [...], att det är så mycket mer än det medelsvensson tänker”. (Camilla)

Fastän Camilla väljer att först fokusera på beskrivningen av våldet, väljer hon sedan att utveckla sitt svar genom att säga;

“Nära relation tänker jag, det är ju lite mer svårdefinierbart men jag tänker att det är ju då man står i en, dels en beroendeställning”. (Camilla)

Den sammanfattande bilden av informanternas svar visar på svårigheterna kring att definiera begreppet och fenomenet “våld i nära relation”. Svårigheten kring definitionen kan grunda sig i vidden av begreppet. Begreppet “våld” såväl som begreppet “nära relation” kan innefatta mycket och ha olika innebörder beroende på social kontext.

Vidare ställer vi frågan; *“om jag då istället säger våld i samkönade relationer?”* till informanterna, med avsikt att se om definitionen kring fenomenet ter sig annorlunda. Camilla, som vid frågan angående våld i nära relation valde att dela upp begreppen och tolka dem fristående, uttrycker nu istället; *“... det jag tänker där är ju att våldet ser inte annorlunda ut bara för att det är samkönat. Utan, det är samma”*. Hilma, som i diskussion om våld i nära relationer fokuserat på männens våld, säger nu istället; *“jag tror inte att man är mer sams bara för att man är samkönad, för det är relationen som är problemet”*.

När Bella får frågan om hennes tankar kring våld i samkönade relationer, svarar hon tveksamt; *“då skulle jag säga...då är det ju våld i nära relationer”*. Bella, som likt Hilma har talat om män och deras våldsutövande, byter därmed sätt att definiera våld i nära relation då det handlar om en samkönad relation. Vi tolkar även Camillas inställning som något annorlunda då hon angående samkönat våld väljer att endast definiera våldshandlingarna och inte relationen, som hon tidigare gjort. Begreppet mäns våld mot kvinnor blir inte brukbart i samtal om samkönat våld, vilket kan förklara varför Bella och Hilma byter ut sitt sätt att resonera kring våldet. I diskussion med informanten Greta kring definitioner av våld i nära relationer uttrycker hon att; *“[begreppet] våld i nära relationer, det kom ju till för att ingen ska känna sig exkluderad. I samkönad relation eller andra”*. Om begreppet mäns våld mot kvinnor används av den anledning att det utmålas som det mest vanliga blir det problematiskt, med koppling till tidigare forskning inom området, då partnervåld inom samkönade relationer tycks vara minst lika vanligt (Banks & Fedewa, 2012; Eriksson, 2014; Babcock et al., 2016; Walters, 2011).

Genom att synliggöra mäns våld mot kvinnor i högre grad än kvinnors våld mot kvinnor kan det i förlängningen skapa ett exkluderande av kvinnor i samkönade parrelationer som blir utsatta för våld och söker hjälp. Det bekräftar även myten Banks och Fedewa (2012) framhåller gällande mannen som den konstanta förövaren (ibid.). En konsekvens av heteronormen, som tydliggörs i förhållande till begreppet “mäns våld mot kvinnor”, skulle kunna vara utpekandet av den våldsutsatta kvinnan som heterosexuell, tills det går att bevisa motsatsen (Knöfel Magnusson, 2010). Något som även är viktigt att ha i åtanke, är det Helmersson (2017) belyser. Enligt Helmersson tar kvinnorörelsen under 1970-talet initiativ till förändring och strider för att belysa våld mot kvinnor som en politisk angelägenhet, något som tidigare har tolkats som en privatsak. Andra vågens kvinnorörelse kämpar vid den här tiden för andra sätt att se på våld, där förändringar och möjliga lösningar ska gå att finna på strukturell nivå. Den feministiska analysen använder för att definiera våldet ger uttryck för betraktelsen av kvinnan som brottsoffer och mannen som förövare och de vill ta ställning mot det våld i huvudsak män brukar mot kvinnor (Helmersson, 2017). Många av de tidiga kvinnojourerna har utgått från den feministiska rörelsen och det går möjligen att tänka att Bella, som bland annat väljer att använda begreppet “mäns våld mot kvinnor”, gör det utifrån den arbetskontext hon verkar inom. Begreppet mäns våld mot kvinnor har därmed en lång historia bakom sig och vi tror att tanken inte var att exkludera någon med begreppet, utan synliggöra det sociala problemet mäns våld mot kvinnor utgör. Vi ställer oss därför frågan vilket begrepp som egentligen

blir rätt att använda, utan att exkludera och heller inte osynliggöra det kvinnokämpar har stridit för i årtionden. Det kan kanske vara lämpligt att använda de olika begreppen kopplat till våld baserat på situation. Det vill säga; använda begreppet “mäns våld mot kvinnor” när det handlar om mäns våld mot kvinnor och begreppet “våld i nära relation” då allt annat partnervåld berörs. Det blir då inte längre ett exkluderande av annat våld än mäns våld. Det skulle dock kanske vara svårt att genomföra i praktiken och tar vi dessutom hänsyn till svårigheterna med att definiera både begreppet “våld” och begreppet “nära relation” ställer vi oss frågan om något av begreppen blir formellt riktiga eller lämpliga att använda.

Fastän både Hilma och Bella väljer att benämna partnervåld som “mäns våld mot kvinnor” väljer de att beskriva det faktiska våldet på samma sätt oavsett om det gäller en heterosexuell relation eller inte. Camilla har ett liknande resonemang kring det faktiska våldet, hon uttrycker;

“Våldet ser likadant ut, tänker jag är jätte, jätteviktigt. Att...ja, det är ingen skillnad. Som jag upplever det, det är min reflektion. Att våld är våld”. (Camilla)

Det finns stora likheter mellan partnervåld i en heterosexuell relation och i en homo- eller bisexuell relation, dock finns det sannolikt lika stora olikheter. Vid frågan vad som brukar lyftas fram som viktigt inom arbetsgruppen när det kommer till samkönat våld svarar Greta att; *“det är ingen skillnad, absolut ingen skillnad. Mekanismerna är densamma. Känslorna, det är samma”*. Bella understryker också att fenomenet kring kontroll och makt kopplat till våldshandlingar i en partnerrelation är precis likadana i en heterosexuell relation som i en samkönad. Trots detta blir våld i samkönade parrelationer ofta osynliggjort och stigmatiserat.

En aspekt av uppdelningen mellan partnervåld beroende på sexualitet kan grundas i antaganden kring vad manligt och kvinnligt förväntas vara. Enligt Johnsson-Latham (2014) finns det heteronormativa föreställningar kopplat till att män generellt skulle ha en överordnad position över kvinnor i samhället. Den feministiska strukturalistiska samhällsförståelsen av maktpositionen män generellt förväntas ha och den underordnade positionen kvinnor generellt förväntas ta bidrar med svårigheter att förstå våldet mellan två kvinnor då det skapar en rubbning i den hierarkiska maktordningen (ibid.). Den stereotypiska bilden av mannen och hans makt, i relation till våld, skulle kunna vara en förklaring till att begreppet “mäns våld mot kvinnor” används, hellre än “våld i nära relation” i kombination med att kvinnorörelsen har stridit för definitionen i årtionden (Helmersson, 2017). En annan förklaring skulle även kunna vara, som vi tolkar det, ett sätt

att peka ut den vanligaste formen av partnervåld; mäns våld mot kvinnor. Där begreppet “vanligaste” står för det mest synliga och återkommande hos verksamheter som arbetar med stöd och hjälp för våldsutsatta kvinnor. I dialog med Camilla gällande svårigheterna för praktiker att förstå och greppa samkönat våld poängterar hon att;

“... om du jobbar med bara kvinnor som är våldsutsatta, då är det ju bara män, ända tills du möter en kvinna som är våldsutsatt av en annan kvinna. Då kan det bli lite svårt att få ihop det”. (Camilla)

Samtliga informanter är överens om att samkönat våld försiggår men de har samtidigt en samlad bild av att de inte stöter på det ofta i arbetet. En anledning till det skulle kunna vara det Grände et al. (2014) påtalar, att samkönat våld inte syns i samma utsträckning då kvinnor och män som lever med våld i en samkönad parrelation inte anmäler våldet eller söker hjälp i lika stor utsträckning som andra våldsutsatta (ibid.). Då samkönat våld framställs och tolkas som mindre vanligt trots att tidigare forskning tyder på det motsatta, blir det av vikt att vidare analysera vad det kan bero på.

5.2. Arbetet med våldsutsatta kvinnor i samkönade parrelationer

När det gäller det faktiska arbetet med våldsutsatta kvinnor ville vi undersöka praktikers syn på gruppen våldsutsatta kvinnor och huruvida de anpassar bemötande och hjälpsatser utifrån varje kvinnas behov. När vi tillsammans med Greta diskuterar huruvida de våldsutsatta hetero-, bi- och homosexuella kvinnorna skulle kunna tolkas som en homogen eller en heterogen grupp dröjer hon relativt länge med sitt svar, men uttrycker till sist; *“själva våldet och mekanismerna i våldet är ju väldigt, väldigt likt. Så där är de ju en homogen grupp”*. Hilma och Denise har ett liknande resonemang då de fick frågan och menade att gruppen våldsutsatta kvinnor går att tolka som en homogen grupp. När Denise fick frågan var hennes respons;

“Det blir en kontrollerande fas och det övergår till fysisk misshandel ofta. Så de upplever nog jag att det är lika [för alla kvinnor]”. (Denise)

Det var dock splittrat mellan informanterna gällande den här frågan. I diskussion med Bella gällande våldsutsatta kvinnor som grupp menar hon att;

“Det är en helt heterogen grupp [...] det finns inte någonting jag skulle kunna säga som påminner...som gör att alla ser likadana ut”. (Bella)

Även informanten Anna uttryckte en tudelning i hur gruppen våldsutsatta kvinnor bör tolkas; *“vi försöker ju anpassa vår hjälp individuellt och då är det heterogent. Å andra sidan är det samma problematik”*. Vi tolkar det som att de informanter som anser att våldsutsatta kvinnor kan ses som en homogen grupp ofta, likt Anna poängterar, riktar uppmärksamheten mot att problematiken som våld utgör ofta är densamma, oavsett om du lever i en heterosexuell eller en samkönad relation. Fokus läggs på våldets mekanismer och det blir den generella situationen för alla kvinnor som tolkas. Vi tolkar att Bella, som hävdar att de våldsutsatta kvinnorna är en heterogen grupp, istället håller fokus på varje enskild kvinna och menar att ingen våldssituation är den andra lik. Frågan blir då vidare hur de olika tolkningar kring våldsutsatta kvinnor som grupp påverkar i mötet med kvinnorna som behöver hjälp samt vad för slags hjälp det är som erbjuds. Enligt studier som Babcock et al. (2016) och Tigert (2001) genomfört måste hjälp och bemötande anpassas utifrån den utsattas kvinnans unika situation, annars kan det skapa negativ effekt. Hjälpinsatser är ofta baserade på samma modell för alla som söker hjälp, trots att de kan ha diverse olika förutsättningar (ibid.).

Med associering till de olika tolkningarna och dess påverkan på mötet med kvinnorna finns det delade meningar mellan informanterna. När vi ställde frågan *“om jag säger våldsutsatt kvinna söker hjälp, vad tänker du då?”* till Anna, som är utbildad barnmorska, var hennes svar;

“Att hon ska få hjälp. Att pressa ur dem vad som hänt och hur hon tänker att hon vill ha hjälp och hänvisa vidare”. (Anna)

Anna tar en lång paus och svarar sedan tveksamt vidare; *“och anmäla om det behövs”*. Tveksamheten i Annas svar får oss att tänka att det inte finns ett tydligt tillvägagångssätt när det kommer till stöd och hjälp för våldsutsatta kvinnor inom organisationen, detta till trots att Anna senare uttrycker; *“om det är någon som blir utsatt nu så är vi klara kring vad vi ska göra för någonting”*. Mödrahälsovården blir kanske inte den första instans en våldsutsatt kvinna vänder sig till för att få hjälp, dock menar Socialstyrelsen (2014) att mödrahälsovården är en lämplig verksamhet för att upptäcka våld som kvinnor utsätts för. De måste ställa frågan om kvinnan utsätts för våld och det är även viktigt att de har klara handlingsplaner kring hur de bör samtala kring våld, följa upp samtalen och hjälpa en våldsutsatt kvinna vidare (ibid.).

I diskussion med Camilla kring individanpassade hjälpinsatser och specifikt de enskilda samtal de erbjuder våldsutsatta uttrycker hon; *“de individanpassas väldigt mycket,*

sen är det ju vissa saker som vi alltid går igenom”. I dialog med Denise gällande bemötande och individanpassning mot våldsutsatta kvinnor som lever i en samkönad relation säger hon;

”Jag lägger ingen värdering eller att nu är du så och då får du den här typen av hjälp. Någonstans så blir det ju utifrån människan eller den brottsutsatte eller individuellt vad den behöver och vad vi kan bidra med”. (Denise)

Samtliga informanter påtalar vikten av att individanpassa hjälpinsatserna för varje enskild kvinna. Lever personen i en samkönad parrelation präglad av våld ska personen inte bemötas som att denne lever i en heterosexuell relation. Att bli bemött på ett korrekt sätt handlar om att den utsatta blir bemött efter dennes villkor och förutsättningar (Knöfel Magnusson, 2010). I dialog med informant Fanny kring hur bemötandet kan uppfattas negativt för en icke heterosexuell kvinna om det inte anpassas blir hennes kommentar; *“nej det skulle jag aldrig tänka mig. Vad lustigt!”*. I diskussion med Bella kring anpassat bemötande och hur hon förhåller sig till det har hon en annan uppfattning än Fanny. Bella understryker vikten av att;

“... ställa frågor och på något sätt hitta henne där hon är först innan jag kan gå åt något håll”.
(Bella)

Gretas resonemang är liknande, kopplat till ett första möte med den våldsutsatta. Enligt Greta är det viktigt att;

”... definiera våldet tillsammans med kvinnan. Det visar sig ofta att hon har en annan bild [...] “har du varit utsatt för våld? Nej jag har ju aldrig sytt eller gipsat!”” (Greta)

Det råder något skilda åsikter kring hur bemötandet kan uppfattas negativt om det inte anpassas. Fanny har svårt att se hur det skulle ha någon relevans att anpassa sitt bemötande utifrån kvinnans sexualitet, medan både Bellas och Gretas resonemang tydligt visar hur de vill gå in i ett möte förutsättningslöst och bemöta kvinnan utifrån hennes unika situation. Våldsutsatta kvinnor lever ofta med en form av förnekelse kring våldet och ett förhållningssätt, likt det Bella och Greta talar om, öppnar upp för dialog med kvinnan. Som Hofrén (2007) påtalar är det viktigt att undvika ifrågasättande av historier och inte kritisera kvinnans berättelse, då det ofta gör att kvinnan drar sig tillbaka (ibid.). Omedvetet eller medvetet ifrågasättande och riktad kritik, genom att exempelvis inte gå in i ett möte

förutsättningslöst, kan grundas i fördomar och förutfattade meningar som finns kring kvinnor och våld, något som vi tycker bör analyseras närmare.

5.3. Fördomar kring kvinnor och våld

Stereotypa bilder av vad som förväntas vara manligt och kvinnligt kan bidra till en mer komplicerad och utmanande situation för utsatta kvinnor som lever i samkönade parrelationer. I diskussion kring stereotypa bilder och fördomar menar Bella att;

”Vi vill gärna ha ett perfekt offer och då ska det vara en heterosexuell kvinna, en man som då kanske är alkoholist eller från ett annat land eller, ja. Det är ju så det ser ut. Och att vara homo- eller bisexuella kvinna, det blir ju fel mot samhällsnormer och det är klart att det blir ett svårare steg att söka hjälp”. (Bella)

En tolkning kan vara att det kan vara svårare för homo- eller bisexuella kvinnor som upplever våld i sin relation att söka hjälp, om de anser att de inte passar in i existerande normer kring sexualitet och våld. I arbetet med våldsutsatta kvinnor menar Fanny att;

”Vi möter så mycket olika människor och med olika problematik, med psykisk ohälsa och så, vi kan inte sitta och ha fördomar”. (Fanny)

Normer och fördomar är dock någonting som vi alla lever med och måste lära oss att hantera. Svårigheten för praktiker blir att medvetandegöra sina egna förutfattade meningar och fördomar och agera professionellt i mötet med utsatta. Vid diskussion kring bemötande kopplat till normer uttrycker Bella att;

”...just det här att kvinnor som då är tillsammans med kvinnor som utövar våld [...] så ska det ju inte vara eller det bryter lite grann mot normerna så då [...] det begränsar ju människor”. (Bella)

Normer kring sexualitet, relationer, feminint och maskulint är alla normer som påverkar i arbetet med föreliggande ämne. När Camilla får frågan om normer praktikern lever med kan påverka mötet med våldsutsatta homo- eller bisexuella kvinnor, menar Camilla att;

”...vi har ju en förförståelse kring att mannen har ett maktutövande. Här blir det ju inte det [i samkönad relation] [...] här blir det inte det, en makt från man till kvinna. Det kan bli svårt att förstå utifrån normen, utifrån mansnormen”. (Camilla)

Anna är inne på liknande resonemang som Camilla. I diskussion kring hur det påverkar en homo- eller bisexuell kvinna att bli bemött som en heterosexuell kvinna säger Anna att;

“[...] det viktiga är att se att alla kan bli utsatta. Jag tänker att det handlar om det här med normer och värderingar av att kvinnor inte kan slå kvinnor exempelvis”. (Anna)

Heteronormativiteten och förväntningar kring feminint och maskulint kan göra att någon som är utsatt för våld i en samkönad relation inte vågar söka hjälp, då risken att inte bli tagen på allvar eller osynliggjord i sin situation känns stor. Det kan även, enligt Hofrén (2007), vara så att stereotyper kring hur en förövare och hur en utsatt förväntas vara försvårar situationen. Den kvinna som blir utsatt kanske själv har slagit tillbaka någon gång, eller storleksmässigt är större än sin kvinnliga partner, vilket gör att definitionen av sig själv som våldsutsatt blir svår att göra (ibid.). I diskussion med informanterna Elin och Denise kring ämnet normer och fördomar på deras arbetsplatser och hur de kan påverka i ett möte med våldsutsatta kvinnor menar Elin att;

“Vi pratar ju mycket om fördomar och försöker lyfta frågan ofta för att inte hamna i det att man behandlar någon...det är det enda sättet att medvetandegöra”. (Elin)

Denise menar istället att;

“Jag upplever ju att vi är väldigt öppna för precis alla [...] jag vill tro att vi är neutrala i vårt sätt att bemöta, eller jag hoppas det i alla fall”. (Denise)

Medvetenheten kring ens egna föreställningar och fördomar är en viktig del i alla arbeten där det förekommer kontakt med människor och när det kommer till mötet med någon som tillhör en sexuell minoritet kan det vara ännu viktigare att ha i åtanke. I samtal med Greta, gällande svårigheterna för samkönade att söka hjälp, betonar hon att;

“Jag tror att det fortfarande är att man är rädd att inte bli förstådd, man har inte lust att någon blir förvånad eller säger fel grejer när man vill ha hjälp”. (Greta)

För att undvika att diskriminera en person som söker hjälp är det, enligt vår uppfattning, viktigt att som praktiker gå in i ett möte förutsättningslöst. Denise menar att; *“nu är [homo- och bisexualitet] mer accepterat och vi pratar mer [om det]”*. När Hilma får frågan kring stereotypa bilder och hur hon tror det påverkar inom olika myndigheter och organisationer, uttrycker hon att; *“rimligen så borde de väl vara mindre än det har varit tidigare. Men det är klart det finns mycket att göra”*. Ser vi på det historiskt sett har homo- och bisexuella framställts som både kriminella och sjuka och lagstiftningen har flertalet gånger genom historien varit missgynnande för icke heterosexuella (Hofrén, 2007). Fastän omgivningen och samhället i dagsläget tolkar samkönade relationer som mer accepterat än

tidigare samt att fördomar kring icke heterosexuella har minskat, är det en tolkning som vi tror sannolikt är formad utifrån ett heteronormativt synsätt. Enligt Jansson och Jacobson (2006), kan homo- och bisexualitet framstå som så självklart för alla som lever inom den heterosexuella normen, att det inte anses finnas ett behov av att varken belysa stigmat icke heterosexuella ofta lever med eller belysa de problem som kan uppstå då behovet av stöd och hjälp uppkommer. Vi menar att som icke heterosexuell hela tiden ses och framställas som annorlunda bidrar med problem för individen och ett av många sätt att adressera problematiken är genom utökad kunskap.

5.4. Kunskap om samkönat våld

Flertalet studier talar om betydelsen av att praktiker fortsätter utbilda sig för att kunna hantera partnervåld inom i synnerhet samkönade relationer. De påpekar även att det behövs vidare kunskapsinhämtning för att kunna hantera och motverka den heterosexism och heteronormativitet som existerar kopplat till arbetet och de utsattas livsstil (Tigert, 2001; Brown & Groscup, 2009; Banks & Fedewa, 2012; Babcock et al., 2016). I enlighet med resultatet av nämnda studier var det viktigt för oss att undersöka hur deltagande praktiker såg på deras personliga kunskapsbas, vidareutbildning samt vilken kunskap de ansågs generellt skulle behövas för samtliga organisationer som berörs.

Den första aspekten av utbildningsfrågan vi hade för avsikt att undersöka var kopplad till organisationen och huruvida de erbjuder personalen utbildning inom ämnet. När Elin och Denise får frågan om verksamheterna de arbetar inom erbjuder utbildning angående samkönat våld menar Elin att; *“det finns ju en hel materialuppsättning när det gäller våld och HBTQ inom HBTQ-rörelsen”*. Denise är också inne, likt Elin, på utbildningsmaterial kopplat till hennes arbetsplats och säger att;

“Det kommer väl med jämna mellanrum och tanken är väl att både informera och utbilda och att alla ska bli varse”. (Denise)

Även Hilma påtalar att det finns utbildningar kopplat till relationsvåld, dock uttrycker hon; *“[...] men jag har nog aldrig sett någon [utbildning] som har varit specifikt just när det gäller samkönade relationer”*. Camilla har ett liknande resonemang och menar att;

“[...] sen så finns ju inte jättejättemycket utbildningar så. Vi försöker ju att vara uppdaterad på det som kommer, om det är bra”. (Camilla)

Det råder alltså delade meningar mellan informanterna huruvida det finns relevant utbildningsmaterial och vidare om det är något som verksamheterna erbjuder. En förklaring skulle kunna vara informanternas olika inriktning på arbetsplatsen. Hilma, som säger att hon aldrig sett något utbildningsmaterial gällande samkönat våld, arbetar som advokat. Denise och Elin, som hävdar att det med jämna mellanrum ges ut utbildningsmaterial och att det finns en hel uppsättning kopplat till HBTQ och våld, arbetar båda två på jourverksamheter som dagligen möter och stöttar våldsutsatta. Camilla arbetar i huvudsak med våldsutövare men möter även kvinnor som är våldsutsatta, dock rör det sig vanligtvis om manliga förövare. I Camillas fall upplever vi det även svårt att tolka vad hon syftar på när hon säger "*bra utbildning*" samt vem inom organisationen som avgör vilka utbildningar som är bra nog att delta i. Vi tolkar det som att bristen eller tillgången till utbildning, erbjudet från verksamhet, blir en resursfråga. Har verksamheten ingen direkt kontakt med samkönat våld blir den typen av utbildningar kanske ingenting som prioriteras.

Oavsett om arbetsplatsen erbjuder eller inte erbjuder utbildning var vår avsikt att undersöka om praktiker själva aktivt försöker utöka sin kunskap beträffande samkönat våld och hur de i så fall går tillväga. När Camilla, som anser att det inte finns särskilt stort utbud av utbildningar, får frågan om hon försöker utveckla sin personliga kunskap kring ämnet säger hon att; "*nej, det gör jag inte. Jag läser väldigt lite studier. Överlag*". I diskussion med Bella kring hennes personliga utveckling menar hon att; "*... vara aktiv och försöka hänga med i forskning*", är en viktig del av processen. Även Denise understryker vikten av personlig utveckling då hon poängterar att;

"[...] sen tänker jag också att jobbar man med brottsutsatta så finns det ju ett intresse någonstans också, i grunden". (Denise)

Om man som praktiker varken blir erbjuden utbildning av sin arbetsgivare eller aktivt söker sig till utökning av sin egen kompetens, skulle kanske anledningen till det grundas i ett intresse för samkönat våld som ämne. Alternativt skulle det kunna baseras på att verksamheten eller praktikern inte kommer i kontakt med samkönat våld till den grad att utbildning vad gäller det upplevs som aktuellt. En annan aspekt av vikt är tidsaspekten praktiker ges inom verksamheterna. Verksamheter har olika mycket tid att fördela ut till utbildningar, vilket kan bidra med att utbildningar som inte prioriteras istället faller bort.

Samtliga informanter är överens om att det behövs en generellt utökad kunskap när det kommer till våld i samkönade parrelation och även gällande annat relationsvåld. Bilden

av alla informanter som överens är kanske inte helt oväntad med hänsyn till syftet av vår studie. Vi hade snarare uppfattat det som märkligt om någon informant svarat nej på frågan om utökad kunskap är nödvändig. Dock var frågan befogad i syfte att belysa vilka instanser informanterna ansåg är i behov av mer kunskap samt vilka konsekvenser en brist i kunskap kan medföra. När vi tillsammans med Greta diskuterar kunskap kring samkönat våld och huruvida hon anser att det behövs en generellt ökad kunskap uttrycker hon;

“Ja, det skulle jag säga [att det behövs]. Särskilt bland de som borde kunna det; socialtjänst, polis, skola, vårdcentral, mödrahälsovården, barnvårdscentralen”. (Greta)

Bella argumenterar liknande som Greta och påtalar att;

“...så finns det en väldigt liten kunskap generellt sett i samhället, hos de flesta myndigheter eller organisationer som jag kommit kontakt med. Och det innebär att man förminskar problemet och i slutändan förminskar man den utsattas möjligheter”. (Bella)

Anna håller till viss del med Greta och Bella om behovet av ökad kunskap. Anna ställer sig en aning självkritisk och menar att;

“...det är i vården det brister totalt hela tiden [...] där får man aldrig sluta och utbildning måste vi ha hela tiden”. (Anna)

En konsekvens av bristande utbildning och kunskapsutveckling menar vi skulle kunna bli ett bristande bemötande mot våldsutsatta homo- eller bisexuella kvinnor. Greta ger oss ett tydligt exempel på en sådan erfarenhet;

“De [kvinnorna] kommer ofta till mig och säger “jag var hos polisen igår, känns ju som det är jag som är kriminell””. (Greta)

Som Knöfel Magnusson (2010) poängterar är den våldsutsatta kvinnan redan i underläge när hon söker hjälp och om praktikern då har en homofobisk ställning, bristande respekt eller är oförstående för hennes situation kan underläget upplevas tydligare (ibid.).

Det är högst angeläget att undersöka om kunskapsutvecklingen inom verksamheter har en påverkan på hur många våldsutsatta kvinnor i samkönade parrelationen som väljer respektive inte väljer att söka hjälp hos dem. En aspekt av problematiken skulle kunna vara, likt det som Gårdfeldt (2003) framhåller, den trivialisering som görs av kvinnors våld mot kvinnor, som bidrar till ett sämre bemötande mot icke heterosexuella. Det kan även bidra till en rädsla för individen att inte bli tagen på allvar eller förlöjligad i sin utsatthet

(ibid.). Det uppstår också en fråga kring vilka kvinnor som egentligen är välkomna då en verksamhet marknadsför sig som välkomnande för "alla kvinnor". I diskussion med Denise och Elin kring huruvida deras organisationer marknadsför sig som välkomnande för alla kvinnor utan att exkludera icke heterosexuella, menar Elin att;

"Alltså, om vi ska definiera vilka "alla" är, så kommer vi sannolikt att missa någon grupp. Så att, det tror jag inte blir rätt". (Elin)

Denise uttrycker liknande som Elin och säger; "...någonstans är det ju inget man ska behöva skylta med". Denise fortsätter dock och säger att; "[vi finns] på polisen och förhoppningsvis då på många hälsocentraler, socialtjänsten". Bella resonerar liknande som både Denise och Elin och påtalar hur de inte;

"...har någon reklamkampanj som [...] "är du en kvinna som bor tillsammans med en kvinna så är du välkommen". Utan, vi är ju för alla kvinnor". (Bella)

Vi tolkar det som att ingen av samtliga informanterna eller deras organisationer har en tydlig plan för marknadsföring och hur de ska arbeta för att lyckas inkludera våldsutsatta icke heterosexuella kvinnor i sitt arbete. Enligt Grände et al. (2014), anser inte icke heterosexuella kvinnor att det räcker med att verksamheter utåt sett påstår sig vara till för "alla kvinnor", då de inte tror att de kan räknas in i den kategorin (ibid.). Utestängning i kombination med bristande kunskapsutveckling kan fungera som en härskarteknik av praktiker och organisation mot den utsatta grupp våldsutsatta icke heterosexuella kvinnor utgör, trots att det inte är avsikten (Jansson & Jacobson, 2006).

6. Avslutande diskussion

Syftet med studien var att analysera arbetet för våldsutsatta kvinnor i samkönade parrelationer, sett från praktikers perspektiv. Frågeställningarna som vi ämnade besvara var; Hur beskriver och tolkar de professionella "våld i samkönade parrelationer" på ett teoretiskt plan?; På vilket sätt anser de professionella att deras arbetsplats välkomnar och inkluderar homo- och bisexuella kvinnor, för att undvika upplevelser av exkludering?; På vilket sätt arbetar de professionella med ämnet och hur arbetar de för att utöka kunskapen kring våld mot kvinnor i samkönade parrelationer?; Tror de professionella att samhällets normer och fördomar kopplat till sexualitet kan påverka arbetet med våldsutsatta kvinnor i samkönade parrelationer?

Beträffande studiens första frågeställning visar resultatet att samtliga informanter haft svårt att definiera begreppet "våld i samkönad parrelation". Resultatet visar dock även att begreppet "våld i nära relation" kan vara ett svårdefinierbart begrepp. En möjlig förklaring kan vara att begreppet kan ha olika betydelser beroende på kontext. En del av informanterna valde att fokusera på definitionen av begreppet "våld" medan andra valde att betona och tolka begreppet "nära relation". Några informanter definierade våld i samkönad parrelation som just våld i nära relation, vilket kan förklaras av att betydelsen av "nära relation" redan är bestämd på förhand. Det faktiska våldet beskriver samtliga informanter som likartat, beträffande våldets mekanismer och känslor, oberoende av relationstyp.

Utifrån studiens andra frågeställning visade resultatet på en sammantagen bild av bristen på säkerställandet av att alla kvinnor känner sig välkomna. Begreppet "alla välkomna" har av informanterna tolkats som att vara tillräckligt och att en grupp individer lätt missas om det görs särskilda försök till specifik marknadsföring som definierar vilka "alla" är. Vi upplever att ett betydande fokus riktas mot stora reklamkampanjer och bred marknadsföringsteknik av informanterna när de får frågan, när det i själva verket kan räcka med, som Grände et al. (2014) poängterar, en liten gest i form av en regnbågsflagga på hemsidan eller vid verksamhetens ingång. Trots att gruppen våldsutsatta icke heterosexuella kvinnor är fler än vad samhället tidigare trott, enligt statistik (Gårdfeldt, 2003), är det ingenting som informanterna säger sig märka. Då våldsutsatta homo- och bisexuella kvinnor inte uppsöker hjälp i utsträckningen heterosexuella våldsutsatta kvinnor gör, bör det finnas en förklaring till varför. En av förklaringarna kan vara, likt Grände et al. (2014) framhåller och som vi tolkar det, att icke heterosexuella kvinnor upplever att hjälpinsatserna inte är anpassade för dem, att personalen inte besitter tillräckligt med kunskap som krävs och kanske den mest förekommande förklaringen; de tolkar inte sig själva som inkluderad i "alla kvinnor". Därmed kan de små regnbågsfärgade flaggorna på hemsidorna bli av stor betydelse (ibid.). En annan aspekt som vi anser är viktig att ha med sig är det faktum att det procentuellt är vanligare att kvinnor lever i heterosexuella parrelationer än i homo- eller bisexuella parrelationer, vilket kan vara en förklaring till att många praktiker i huvudsak kommer i kontakt med partnervåld i heterosexuella relationer.

Resultatet kopplat till den tredje frågeställningen visar hur alla organisationer och myndigheter vi intervjuat som kommer i kontakt med våldsutsatta icke heterosexuella kvinnor är i behov av ökad kunskap och utbildning. Det ges delade meningar kring utbudet av utbildningar och utbildningsmaterial kopplat till samkönat våld, men den samlade bilden visar på att mer kunskap är önskvärd. Majoriteten av informanterna menar att de

inte är ett ämne som berörs inom verksamheten i den utsträckning det bör. Anledningen till avsaknaden kan vara en resurs- eller tidsfråga, alternativt ett ointresse av ämnet. Det blir tydligt att det finns en efterfrågan från praktikers sida efter mer kunskap, dock blir det generellt inte prioriterat av varken verksamheterna eller av praktikerna själva. De som drabbas av bortprioriteringarna av fortsatt kunskapsinhämtning är de våldsutsatta icke heterosexuella kvinnorna.

Utifrån den sista frågeställningen visar resultatet att det finns en delad bild kring hur gruppen våldsutsatta icke heterosexuella kvinnor tolkas av praktiker. En del väljer att se gruppen som en homogen grupp, i avseendet att våldsproblematiken är liknande för samtliga. Andra väljer att se gruppen som en heterogen grupp, i avseende att varje kvinna är unik. Det blir olika tolkningar beroende på om fokus läggs på kvinnan eller på våldet. Beträffande normer och fördomar påtalar de flesta praktiker att det är viktigt att vara medveten om egna förutfattade meningar, samtidigt som de flesta inte talar om hur de praktiskt arbetar med normer. Det har framkommit att praktiker menar att homo- och bisexualitet är mer accepterat i dagens samhälle. Vi ställer oss frågan vem som är berättigad till att tolka det som mer accepterat; de individer som lever i en samkönad parrelation eller omgivningen?

6.1. Diskussion kring metod

En nackdel som kvalitativa intervjuer kan medföra är risken att låta anklagande eller ifrågasättande mot informanten och dennes kompetens, i synnerhet när det gäller ett sådant känsligt ämne som samkönat partnervåld. Vi har upprättat intervjufrågorna med det i åtanke, samt förklarat för varje informant att studien upprättas med syftet att förbättra och belysa arbetet mot de kvinnor som lever i samkönade parrelationer präglade av våld. Ett annat sätt att lösa den situationen skulle kunna ha varit att upprätta studien med en kvantitativ ansats, där vi skickat enkäter till flertalet praktiker runt om i Sverige som arbetar med våldsutsatta kvinnor. Valet föll på att göra en kvalitativ studie med intervjuer då vi fick ett djup i studien vi inte hade kunnat uppnå genom användning av enkäter.

6.2. Förslag till fortsatt forskning

Det finns ett behov av mer noggrann statistik och vidare forskning kring hur många kvinnor som är utsatta för våld i en samkönad parrelation, för att kunna kartlägga omfattningen av problemet och upprätta handlingsplaner för hur våldet ska bekämpas. Vidare när det gäller gruppen våldsutsatta icke heterosexuella kvinnor vore det även

intressant att vidare undersöka vilka konsekvenser det kan ge av att inte söka hjälp, samt vilken hjälp som har erbjudits och hur bemötandet har upplevts. Forskning behövs för att belysa varför kvinnor i samkönade parrelationer präglade av våld i större grad än andra våldsutsatta kvinnor undviker att söka hjälp. En sista aspekt av vidare forskning vore lyftet från praktikernivå till politikernivå. Det vore intressant att analysera hur politiker jobbar för att bekämpa partnervåld och hur de ser på ansvaret de har över de våldsutsatta kvinnorna och deras möjlighet till hjälp och stöd.

6.3. Avslutande ord

Det kan bli problematiskt om praktiker som erbjuder hjälp till våldsutsatta arbetar med tanken att alla relationer ser likadana ut och att alla som är i behov av hjälp lever ett heterosexuellt liv. I mötet med homo- eller bisexuella våldsutsatta kvinnor bör praktikern ha en kompetens som bygger på respekt för olikheter, en konstant självreflektion av förutfattade meningar samt en medvetenhet kring svårigheterna för kvinnorna att tala öppet om sin situation (Jansson & Jacobson, 2006). För att utveckla kompetensen som krävs behöver vi mer kunskap i form av fortsatt forskning och förbättrade riktlinjer för verksamheter. Praktiker behöver även konstant reflektera över sina personliga normer och fördomar för att undvika negativ särbehandling och diskriminering av våldsutsatta kvinnor som lever i samkönade parrelationer.

7. Referenslista

- Ahmed, A., Aldén, L., & Hammarstedt, M. (2013). Perceptions of Gay, Lesbian, and Heterosexual Domestic Violence Among Undergraduates in Sweden. *International Journal of Conflict and Violence*, 7(2), 249-260.
- Ambjörnsson, F. (2006). *Vad är queer?* Stockholm: Natur och kultur.
- Babcock, J., Armenti, N., Cannon, C., Lauve-Moon, K., Buttell, F., Ferreira, R., ... Solano, I. (2016). Domestic Violence Perpetrator Programs: A Proposal for Evidence-Based Standards in the United States. *Partner Abuse*, 7(4), 355-460.
- Baier, M., & Svensson, M. (2018). *Om normer*. Lund: Studentlitteratur.
- Baker, N. L., Buick, J. D., Kim, S. R., Moniz, S., & Nava, K. L. (2013). Lessons from Examining Same-Sex Intimate Partner Violence. *Sex Roles: A Journal of Research*, 69(3-4), 182-192.
- Banks, J. R., & Fedewa, A. L. (2012). Counselors' Attitudes Toward Domestic Violence in Same-Sex Versus Opposite-Sex Relationships. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 40(4), 194-205.
- Berg, M., & Wickman, J. (2010). *Queer*. Malmö: Liber.
- Brown, M. J., & Groscup, J. (2009). Perceptions of Same-sex Domestic Violence Among Crisis Center Staff. *Journal of Family Violence*, 24(2), 87-93.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.
- Coleman, V. E. (1994). Lesbian Battering: The Relationship Between Personality and the Perpetration of Violence. *Violence and Victims*, 9(2), 139-52.
- Creswell, J., & Creswell, J. D. (2018). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- David, M., & Sutton, C. D. (2016). *Samhällsvetenskaplig metod*. (1., uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Eduards, M. (2002). *Förbjuden handling: om kvinnors organisering och feministisk teori*. (1. uppl.) Malmö: Liber ekonomi.
- Eriksson, M. (2014). Särskild sårbarhet: våldsutsatta kvinnor och barn som upplever våld. I G. M. Heimer, A. Björck, C. Kunosson (Red.), *Våldsutsatta kvinnor: samhällets ansvar* (s. 73-96). Lund: Studentlitteratur.
- Eriksson-Zetterquist, U., & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. I G. Ahrne, P. Svensson (2., [utök. och aktualiserade] uppl.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 34-54). Stockholm: Liber.
- Grände, J., Lundberg, L. & Eriksson, M. (2014). *I arbete med våldsutsatta kvinnor: handbok för yrkesverksamma*. (3., omarb. uppl.) Stockholm: Gothia.
- Gårdfeldt, L. (2003). *Kvinna slår kvinna, man slår man: Homosexuell partnermisshandel*. Stockholm: Nationellt Råd för Kvinnofrid.
- Halpern, C. T., Young, M. L., Waller, M. W., Martin, S. L., & Kupper, L. L. (2004). Prevalence of Partner Violence in Same-Sex Romantic and Sexual Relationships in a National Sample of Adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 35(2), 124-131.

Hardesty, J. L., Oswald, R. F., Khaw, L., & Fonseca, C. (2011). Lesbian/Bisexual Mothers and Intimate Partner Violence: Help Seeking in the Context of Social and Legal Vulnerability. *Violence Against Women*, 17(1), 28-46.

Hart, B. (1986). Lesbian Battering: An Examination. In K. Lobel (Ed.) *Naming the Violence: Speaking Out About Lesbian Battering* (p. 173-189). Seattle: Seal Press.

Helmersson, S. (2017). *Mellan systemskap och behandling: Omförhandlingar inom ett förändrat stödfält för våldsutsatta kvinnor* (Lund Dissertations in Social Work red.). Lund: Lunds universitet, Socialhögskolan. Tillgänglig:

http://portal.research.lu.se/ws/files/21513140/Sara_Helmersson_avhandling_fulltext.pdf

Hofrén, A. (2007). *Våld i samkönade relationer: en handbok från SKR*. Stockholm: Premiss: Sveriges kvinnojourers riksförbund (SKR).

Isdal, P. (2001). *Meningen med våld*. Stockholm: Gothia förlag.

Jacobsen, D. I. (2012). *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. (2., [uppdaterade och utök.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Jansson, A., & Jacobson, M. (2006). *Krock eller möte?: om professionellt bemötande och heteronormen*. Stockholm: Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (RFSL).

Johnsson-Latham, G. (2014). Mäns våld mot kvinnor i ett globalt perspektiv. I G. M. Heimer, A. Björck, C. Kunosson (Red.), *Våldsutsatta kvinnor: samhällets ansvar* (s. 19–42). Lund: Studentlitteratur.

Justesen, L., & Mik-Meyer, N. (2011). *Kvalitativa metoder: från vetenskapsteori till praktik*. (1., uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Knutagård, H. (2016). *Sexualitet och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Knöfel Magnusson, A. (2010). *Det ingen vill se: en bok om våld i samkönade parrelationer*. Stockholm: Brottsofferjourernas riksförbund.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (2., uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Lobel, K. (Ed.). (1986). *Naming the Violence: Speaking Out About Lesbian Battering*. Seattle: Seal Press.

Mattsson, T. (2015). *Intersektionalitet i socialt arbete: Teori, reflektion och praxis*. (2., uppl.) Malmö: Gleerups Utbildning.

Miller, A. J., Bobner, R. F., & Zarski, J. J. (2000). Sexual Identity Development: A Base for Work with Same-Sex Couple Partner Abuse. *Contemporary Family Therapy: An International Journal*, 22(2), 189-200.

Nationellt centrum för kvinnofrid [NCK]. (2009). *Våld i samkönade relationer: en kunskaps- och forskningsöversikt*. Uppsala: Nationellt Centrum för Kvinnofrid [NCK], Uppsala Universitet.

Nationellt centrum för kvinnofrid [NCK]. (u.å.). *Vad säger lagen?*. Hämtad 2018-12-07 från <https://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vad-sager-lagen/>

- Payne, M. (2015). *Modern teoribildning i socialt arbete*. (3., svenska utg.) Stockholm: Natur & kultur.
- Prop. 1983/84:105. *Om ändring i brottsbalken m.m. (sexualbrotten)*. Tillgänglig: <https://data.riksdagen.se/fil/32760BA3-44AA-44EC-AA51-E8F1D263F44F>
- Regeringens skrivelse. 2007/08:39. *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2007/11/skr.-20070839/>
- Repstad, P. (2007). *Närhet och distans: kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. (4., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter (RFSL). (2008). *Våldsamt lika och olika: En skrift om våld i samkönade parrelationer*. (1., uppl.) Stockholm: RFSL.
- Rosenberg, T. (2002). *Queerfeministisk agenda*. Stockholm: Atlas.
- SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Stockholm: Socialdepartementet.
- Socialstyrelsen. (2014). *Att vilja se, vilja veta och att våga fråga: Vägledning för att öka förutsättningarna att upptäcka våldsutsatthet*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Tigert, L. M. (2001). The Power of Shame: Lesbian Battering as a Manifestation of Homophobia. *Women & Therapy*, 23(3), 73-85.
- Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. (3. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Walters, M. L. (2011). Straighten Up and Act Like a Lady: A Qualitative Study of Lesbian Survivors of Intimate Partner Violence. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, 23(2), 250-270.
- West, C. M. (1998). Leaving a Second Closet: Outing Partner Violence in Same-Sex Couples. In D. Finkelhor., J. L. Jasinski., & L. M. Williams (Ed.), *Partner Violence: A Comprehensive Review of 20 Years of Research* (p. 163-183). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Wise, A. J., & Bowman, S. L. (1997). Comparison of Beginning Counselors' Responses to Lesbian vs. Heterosexual Partner Abuse. *Violence and Victims*, 12(2), 127-135.
- Ödman, P. J. (2007). *Tolkning, förståelse, vetande: hermeneutik i teori och praktik*. (2., uppl.) Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

8. Bilagor

8.1. Bilaga 1

Informationsbrev och förfrågan om medverkan i en intervjustudie, med den preliminära titeln; "Kvinnor är jämstarka och kan därför inte skada varandra" – En kvalitativ studie om arbetet med våldsutsatta kvinnor i samkönade relationer.

Vi heter Linn Johansson & Moa de Beau och vi studerar socionomprogrammet på Mittuniversitetet i Östersund. Under sjätte terminen på vår utbildning ingår det att genomföra en C-uppsats, som kommer att presenteras i en skriftlig rapport vid universitetet.

Studiens syfte är att analysera arbetet kring våld mot kvinnor i samkönade parrelationer definierat ur praktikers perspektiv.

Deltagandet i studien innebär att en intervju kommer att genomföras. Intervjun beräknas ta omkring 60 minuter. Om det är okej för dig som informant kommer hela intervjun att spelas in på band. Intervjuerna kommer att behandlas konfidentiellt vilket betyder att intervjuerna kommer att avidentifieras och behandlas i enlighet med gällande bestämmelser i Sekretesslagen. Din medverkan är frivillig och kan när som helst avbrytas. Studien genomförs som en del av vår kandidatexamen i socialt arbete vid Mittuniversitetet i Östersund.

Om du accepterar att medverka i studien kommer vi att samla in ett skriftligt samtycke innan intervjun genomförs.

Med vänliga hälsningar

Linn Johansson & Moa de Beau

Mittuniversitetet Östersund

Mejl: Lijo1602@student.miun.se, Mode1600@student.miun.se

Handledare: Marcus Lauri

Avdelningen för Socialt arbete

Mittuniversitetet Östersund

Mejl: Marcus.Lauri@miun.se

8.2. Bilaga 2

Intervjuguide

Inledande frågor:

- Kan du berätta mer om vad det är du gör inom verksamheten/organisationen?
- Hur länge har du varit verksam inom verksamheten/organisationen?
- Hur kommer det sig att du valt att arbeta med våldsutsatta/våldsutövare?
- Vad har du för utbildning i grunden?
- Kan du beskriva hur en "vanlig dag" på din arbetsplats ser ut?

De professionellas förståelse av våldet:

- Om jag säger "våld i nära relationer", vad tänker du på då?
- Om jag säger "våld i samkönade relationer", vad tänker du då?
- Upplever du våldsutsatta kvinnor som en heterogen eller en homogen grupp, och hur skulle du säga att du anpassar ditt bemötande utifrån det?

Hur har ämnet berörts på föreliggande verksamhet/organisation:

- Har du tagit del av något utbildningsmaterial eller har ni haft interna utbildningar inom organisationen gällande våld i samkönade relationer? Om ja, beskriv gärna på vilket sätt. Om nej, vad tror du det beror på?
- På vilket sätt skulle du säga att du arbetar för att utöka din kunskap gällande våld mot kvinnor i samkönade relationer?
- Skulle du säga att det finns ett behov av utökad kunskap kring våldsutsatta kvinnor (eller män) som lever i en homo- eller bisexuell relation? Om ja, på vilket sätt? Om nej, varför inte? Finns det inget behov?
- Diskuterar ni ämnet mellan varandra i arbetsgruppen, och hur brukar diskussion te sig? Vad brukar lyftas fram som viktigt?

Arbetet med samkönat våld:

- Hur arbetar ni för att synas för och inkludera alla som är inräknade i målgruppen "kvinnor"?
- Hur tänker du kring normer, stereotypiska bilder och fördomar och dess påverkan på bemötande? Hur förhåller du dig till det i ditt arbete?
- Skulle du kunna beskriva era hjälpinsatser för våldsutsatta kvinnor? Individanpassas dessa för varje kvinna? Om ja, hur gör ni det? Om nej, förklara gärna hur ni tillgodoser behoven hos varje individ genom en standardiserad hjälpinsats?
- Enligt tidigare forskning kan det skapa negativa konsekvenser för homo- eller bisexuella våldsutsatta kvinnor om det får samma bemötande och hjälpinsats som en heterosexuell kvinna skulle få, vad är dina tankar om det?
- Hur skulle du beskriva samarbetet med andra organisationer/verksamheter som blir aktuella att ha kontakt med för den våldsutsatta kvinnan? (exempelvis polis, socialtjänst)

Avslut:

- Finns det något du nu i efterhand vill komplettera eller utveckla ditt svar på?
- Är det någon aspekt av berört ämne du önskar lägga till som du känner att vi missat att pratat om under denna intervju?
- Skulle det vara okej att vi kontaktar dig igen i efterhand, om det är något vi skulle behöva komplettera?